

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונה – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרא – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממש, לא ממש; טפא = טרף – שני
משמעות, רבוי ממש; מרא טפא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרא טפא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סק' – סדור שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3;
רביע – 4; ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ש – יוצא מהענין; קדמא אולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.1 שמות וארא ו,ב

שמות וארא ו,ב – ג:

[ב] וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲלֵינוּ אֲנִי ה':

[ג] וַאֲרָא אֶל-אַבְרָהָם אֶל-יִצְחָק וְאֶל-יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וַשְׁמִי ה' לֹא נִדְרַעְתִּי לָהֶם:

זוהר כרך ב (שמות) פרשת וארא דף כג עמוד ב

וַאֲרָא אֶל-אַבְרָהָם אֶל-יִצְחָק וְאֶל-יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וַשְׁמִי ה' לֹא נִדְרַעְתִּי לָהֶם: ... רבי חזקיה פתח ... דהא כד אתברי אדם מעפרא דמקדשא דלתתא אתתקן וארבע סטרי דעלמא אתחברו בההוא אתר דאקרי כי מקדשא, ואינון ארבע סטרי דעלמא אתחברו בארבע סטרי דאינון יסודין דעלמא תתאה א"ש ורו"ח ומי"ם ועפ"ר, ואתחברו ארבע סטרי אלן בד' סטרי (נ"א יסודין) דעלמא ואתקין מנייהו קודשא בריך הוא חד גופא בתקונא עלאה, והאי גופא אתחבר מתרין עלמין מעלמא דא תתאה ומעלמא דלעילא, אר"ש ת"ח ד' קדמאי אינון רזא דמהימנותא, ואינון אבהן דכלהו עלמין, ורזא דרתיכא עלאה קדישא ואינון ד' יסודין א"ש ורו"ח ומי"ם ועפ"ר אלן אינון רזא עלאה וגו'

וַאֲרָא – רביע, לבריאת האדם מעפר המקדש בארץ, ארבעה צדדי עולם התחברו במקום זה, ואלו נושאים ארבע יסודות עולם (צפון) א"ש (מזרח) רו"ח (דרום) ומי"ם (מערב) ועפ"ר והתקין הקב"ה מהם גוף מתוקן משני עולמות עליון ותחתון, וארבעה הראשונים הם רזי האמונה והם אבות כל העולמות, ורזי המרכבה העליונה הקדושה וגו'
טט – ובהמשך הזוהר מלמד כיצד ארבעה היסודות מרכיבים את כל הבריאה באופנים שונים. שם ה' א-ל ש-די – משמעו שודד (רמב"ן) משדד – מנצח מערכות הטבע כרצונו (דאב"ע) וזהו ענין ההרכבה עד (כפי' הנוסף) שאמרת ל'עולמי די' (בבלי חגיגה יב,א). שודד – משדד – מנצח – משנה הרכבי תכונות הטבע כרצונו, השגחה הנדמית כבדרך טבעי

פתוח נושא וַאֲרָא – רביע, מהכותב (טט) עם הערות קוראים:

בראשית א,א – ב [א] בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:

[ב] וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְכֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל-פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל-פְּנֵי הַמַּיִם:

הפסוק הראשון כולו בטעמים תחתונים ומרמז לעשרה מאמרות הבורא בהם נבראה הבריאה. הפסוק השני פותח בטעם העליון הראשון בתורה הוא טעם רביע המרמז למימוש מאמרות הבורא בהרכבת הבריאה מארבע יסודות במופעים שונים.
פ' רבינו בחיי ארבע יסודות בצורה שהלביש הבורא בחומר התהו, וגם בתפקיד נקודה. והארץ אחרי הבריאה הזאת היתה תהו, כלומר חמר אין בו ממש והיתה בהו שהלביש אותה צורה, והזכיר הכתוב ארבע יסודות שיש בצורה זו, והם: אש ורוח והמים והעפר, ומלת "הארץ" כוללת ארבעתם, והוא כלל העולם השפל, וגו'
הערת ר' א"ש"ר הי"ו, גלוי רמזי טעם רביע בפסוקים אלו (בר' א,ב ושמות וארא ו,ב), הוא גלוי יסודי בתורה

וזהו גם הבסיס להא דיש ד אותיות בשם י-ק-ו-ק, ובעולם החומר ארבע כוחות (כבידה, חוק, חלש, אלקטרומגנטי) וארבע יסודות (קוורקים: גלואונים, פוטונים, בוסונים וגרביטונים) וארבע מרכיבים ב-DNA (adenine, thymine, cytosine, guanine C, T, A, G:) וארבע מרכיבים בדם הוא הנפש (כדוריות לבנות, כדוריות אדומות, טרומבוציטים, פלסמה) וכו'

וגם ש-ד-י: ש"י עולמות הבנויים מ-ד יסודות המהוים אותם לכך ב-מרכוז ה-ש"י – ש-ד-י.

וגם א-ל ש-ד-י: שאל (כמו ביקש) באמצעות ד (היסודות) ברא את י (הספירות). וכן הוא באותה משמעות: א (הוא אלופו של עולם) לש (במובן צר צורה לחומר) באמצעות ד את י, וכו'.

וגם א-ל ש-ד-י: יש במובנו א-ל שד (במובן סד, כיסה בסיד, הסתיר) את י, שעולם הזה נברא ב-ה ועולם הבא נברא ב-י ונסתר מעינינו.

וגם א-ל ש-ד-י: יש במשמעו א (אלופו של עולם) לשד (כמו לשד השמן, הינו תמצית הטוב שבדבר) י (הינו עולמות העליונים ועשר ספירות וממילא כל ההויה והשתלשלותה).

זוהר כרך ב (שמות) פרשת וארא דף כג עמוד ב

... ועל דא קרינן משה זכה באספקלריא דנהרא דקיימא על ההוא דלא נהרא, שאר בני עלמא בההוא אספקלריא דלא נהרא, ואבהן הוו חמאן מגו אלין גווינן דאתגליין אינון סתימין דקיימי עלייהו דאינון דלא נהרין ועל דא כתיב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי באינון גווינן דאתחזיין, ושמי י' לא נודעתי להם אלין גווינן עלאין סתימין דזהרין דזכה בהו משה לאסתכלא בהון, וגו'

אוצר המדרשים (איזנשטיין) עקיבא, רבי עמוד 414

... והשם שהוא נתגלה למשה בסנה מתוך אהבה ומתוך הרחמים ומתוך הענוה ומתוך הישרות ומתוך השפלות ומתוך הצדקה ומתוך האמונה ומתוך אברהם יצחק ויעקב, שאפילו אברהם יצחק ויעקב שהם גדולים ממלאכי השרת והקב"ה אהבם אהבה גמורה לא גלה להם שם המפורש אלא למשה בלבד שנאמר ושמי ה' לא נודעתי להם (פ' וארא). ומה הנודע להם מקצת שמו שאינו מפורש שנאמר וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, שלש אותיות הללו הנודע להם כנגד שלשתן, ש' כנגד אברהם ד' כנגד יצחק י' כנגד יעקב, ולכולם שם אחד גלה להם, אבל למשה גילה לו כל השמות, בין שמות המפורשים בין שמות החקוקים על כתר מלכות שבראשו ובין שמות החקוקים על כסא הכבוד ובין שמות החקוקים בטבעת שבידו, בין שהם עומדים כעמודי אש סביבות מרכבותיו בין שמות שהם סביבות שכניה כנשרי מרכבה ובין שמות שנחתמו בהם שמים וארץ ים ויבשה הרים וקעות תנינים ותהומות, סדרי עולם וסדרי בראשית וסדרי מעונות זבול וערבות וכסא הכבוד, ואצרות חיים וגני ברכות גנוי טל ומטר גנוי בריקים גנוי עננים גנוי רוחות וגנוי נשמות של חיים ושל מתים שנאמר וידעי דרכיו למשה (תהלים ק"ג). ומפני מה לא גילה דרכיו לאברהם שפירש עצמו מעז' ונדבק תחת כנפי השכינה ועמד בעשר נסיונות, וליצחק שנעקד כשה תמים על גבי המזבח ומסר דמו להקב"ה, וליעקב שהחיק את עצמו ואת בניו ואת בנותיו ואת קרוביו מחטא ומעז' שנאמר ויאמר יעקב אל ביתו הסירו אלהי הנכר (פ' וישלח) ? אלא מלמד שלאברהם לא גילה לו אלא מפני שזרעו של ישמעאל נופל בגיהנם, ליצחק מפני שזרעו של עשו נופל בגיהנם, ולמה לא גילה ליעקב שבחר בו הקב"ה לסגולתו וחקק דמותו על כסא הכבוד שברקיע שנאמר כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו (תהלים קל"ה), ובו משבחים לפניו עליונים ותחתונים בכל יום שנאמר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר (ישעיה מ"ט) ? אלא מפני שאמר שנשטר דרכיו לפני בוראו שנאמר למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' (שם /ישעיהו/ מ') לפיכך לא גילה לו.

סיכום:

שמות וארא ו,ג וַאֲרָא – רביע, גיליתי לאבות איך הבריאה (העולמות שבראתי) מורכבת מצירופי ארבע יסודות וזה מבוטא בשם א-ל ש-די שהוא גלוי אחד מרבים של שם הוי"ה. זה שזוהו בטוי של שם הוי"ה מרומז בלימוד אלפניו מתבנית הטעמים קיסר (אתנה או סלוק) [פשטא] [מונה] זק-קטן ותוכנו תיאור ואחריו פעולה או הלכה (בד"כ) של הכתוב בְּאֵל שְׁדֵי – מונה אתנה וַשְׁמִי ה' – מונה זק-קטן

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מופך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפחא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; תשלישית – (קדטא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לא נודעתיה להם – מרכא טפחא סלוק. הלימוד לאחריו כפי' רש"י לא ניכרתי להם במדה אמתית שלי ... נאמן לאמת דברי שהבטחים ב- "אני אל-ש-די" נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני, נאמן ליפרע מהעוברים על דברי. ס"ת לא' נודעת' להם – אמת' או יאמ"ת

אל-אברהם אל-יעקב ואל-יעקב – תביר מרכא טפחא, מרכא טפחא כיתור לרבות במעלותיהם וביעקב להיות בחיר האבות, ובא תביר לרמז על הגבלת גילוי הנסתרות בתורת הא-לקות לכל אחד מהאבות, לאברהם מפני ישמעאל, ליעקב מפני עשו, ליעקב מפני שאמר שנסתרו דרכיו לפני בוראו שנאמר למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' (שם / ישעיהו / מ') לפיכך לא גילה לו

באל שדי – מונח אתנח, מונח מרבה הגבלות הנרמזות באתנח, ללמד שלא גילה לאבות שמות הוי"ה המגלים נסתרות יותר נרחבות בתורת הא-לקות, כאלו שגילה למשה רבנו.

שמות וארא ויג: וינדבר ה' אל-משה ואל-אהרן ויצום אל-בני ישראל ואל-פרעה מלך מצרים להוציא את-בני-ישראל מארץ מצרים: ס

ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ה (וילנה ז,א), ד"א תקיעת שופר תלויה בב"ד ושילוח עבדי' תלוי בכל אדם ואתייה כהיא דא"ר שמואל בר רב יצחק וינדבר ה' אל-משה ואל-אהרן ויצום אל-בני ישראל על מה ציום על פרש' שילוח עבדי' ואתייה כהיא דא"ר הילא לא נענשו ישראל אלא על פרשת שילוח עבדים הדא הוא דכתיב מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי וגו' וינדבר ה' אל-משה ואל-אהרן – מונח זרקא מונח סגול, מוסף מענין משה ואהרן עליהם, מה הם חפשיים לרבות עליהם עוד חפשיים. ואל-פרעה – טפחא בפרעה ללא הגבלת מרכא לפניו, גורם להתפשטות אפיון מפרעה המצווה לשלח עבדיו מבני ישראל, אל מהות הצווי למשה ואל אהרן, מה משה ואהרן חפשיים אז עליהם לצוות על בני ישראל המשעבדים אחיהם מבני ישראל לשחררם לחפשי וכך להוסיף על משה ואהרן בני החירות את כל בני ישראל המשעבדים לאחיהם ובזכות זאת יוסיפו לכל (יזכו) בני ישראל לחירות.

שמות וארא ז

[יז] **פה אמר ה' בנאת תלד פני אני ה' הנה אנכי מפקה במטה אשר-בנדי על-המים אשר ביאר ונהפכו להם: [יט] ויאמר ה' אל-משה אמר אל-אהרן קח מטתך ונטה-ךך על-מימי מצרים על-נהרותם על-יאריתם ועל-אנמיהם ועל-כל-מקנה מימיהם ויהיו-דם ויהיה דם בכל-ארץ מצרים ובעצים ובאבנים:**

ע"פ **שמות וארא ז,ט תורה שלמה (פא*) פסיק בפסוק (ז,ט) מפקה במטה אשר-בנדי** ומשמעו פעמיים יד, הנלקחת מצד שמאל של הפסיק לצד ימין של הפסיק, יד משה ויד אהרן המטה את המטה.

ע"פ **תורה שלמה [פז] אמר אל-אהרן** – מונח פזר, כעין שני עניני פזר **קח מטתך ונטה-ךך**. – מונח מונח תלישא-קטנה, כעין שלושה עניני תלישא-קטנה (= תרסא)

(א) תרסא רמז לימי התראת מכה וימי שימושה, ראה לעיל.

(ב) תלישא עשויה לרמז לחישוב זמני תקופות, פזר ירמז להמנעות משתיית מי נהרות בזמן שחלה התקופה, כי מסוכן כמו מכת דם במצרים (ג) לפי שתרגם אונקלוס עצים ואבנים ככלי עצים וכלי אבנים, ע"פ המדרש הגדול תלישא עשויה לרמז למים שאובים (כעין תלושים) בכלים שבגודל עד 40 סאה מקבלים טומאה לעומת מי נהרות ומאגרים שונים שאינם מקבלים טומאה. פזר ירמז לכשרות וטהרת מקוואות.

ע"פ **תורה שלמה (פג) על-מימי מצרים על-נהרותם ועל-יאריתם ועל-כל-מקנה מימיהם ועל-אנמיהם** – כעין כלל ופרט וכלל או רבוי מיעוט רבוי, הכלל הראשון **על-מימי מצרים** מטועם קדמא ואולא, הפרטים **על-נהרותם על-יאריתם ועל-אנמיהם**, כלל בתראה **ועל-כל-מקנה מימיהם**, לפי כלל ופרט וכלל, הכלל בתראה מרבה (ע"פ תרגום אונקלוס של עצים ואבנים) כלי עצים וכלי אבנים,

ויהיה דם בכל-ארץ מצרים ובעצים ובאבנים: לפי רבוי מיעוט רבוי יש ללמוד באופן המרוחק ביותר ממי היאור, שנשארו מים במצרים למצרים, שלא היו לדם ואלו מים שחפרו המצרים שמקורם לא היה ביאור

שמות וארא ז, [כד] ויחפרו כל-מצרים סביבת היאר מים לשתייתם כי לא יכלו לשתיית ממי היאר:

שמות וארא ז, כא: ויהדנה אשר-ביאר מתה ויבאש היאר ולא-יכלו מצרים לשתיית מים מן-היאר ויהי דם בכל-ארץ מצרים:

ע"פ **תורה שלמה (צא)** כמו שבגאולת מצרים הייתה מכת דם כך תחזור ותהיה מכת דם ואש ותמרות עשן בגאולת אדום לעתיד לבוא, דבר המרומז בפעמיים זקף-קטן **ויבאש היאר ולא-יכלו מצרים**.

שמות וארא ז,ג: הנה יד-ה' הנה בנאת בנאת אשר בשנה בפסוקים בהמרים בנמלים בפקר ובצאן דבר פכד מאד:

במקנה אשר בשדה - פשטא מונח זקף-קטן **בסוסים בהמרים בנמלים** - מהפך פשטא זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים **שופטים ב,טו: בכלו אשר יצא יד-ה' היתה-בם לרעה פאשר דבר ה' וכאשר נשבע ה' להם ניצר להם מאד:**

יד-ה' היתה-בם לרעה - פשטא מונח זקף-קטן **כאשר דבר ה'** - פשטא מונח זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים

מקראות תמימות (מקת"ם) רות רבה ב יט על פסוק שופטים ב,טו

אמר רבי לוי: כל מקום שנאמר בו יד ה' מכת דבר היא, ו**בני אב** (מקת"ם ההוכחה הברורה ביותר) שבכולם (**שמות וארא ז,ט**) **הנה יד-ה' היתה** (מקת"ם מכת דבר) ... תלמידי דרבי נחמיה מיייתי לה מהתם (**שופטים ב,טו**) **בכל אשר יצאו יד-ה' היתה-בם לרעה** - ביוצאין היתה מגפה (מקת"ם דהיינו אילמלך שיצא לחוץ לארץ - פירוש מההרד"ו) ביושבין לא היתה מגפה.

- טט אמר רבי לוי **יד-ה'** ... בנין אב ומוכח מפסוק (**שמות וארא ז,ט**) שבו פעמיים זקף קטן בין שני קיסרים (סילוק אתנח)
- תלמידי דרבי נחמיה **יד-ה'** ... בנין אב ומוכח מפסוק (**שופטים ב,טו**) שבו פעמיים זקף קטן בין שני קיסרים (סילוק אתנח)
- רבי לוי ותלמידי רבי נחמיה ידעו שבפסוקים אלו יש לימוד של בנין אב ולענ"ז זה מושרה ע"י פעמים זקף-קטן במקראות שהובא על-ידם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֲתָנָה, סִלְקִי – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנָה – רבוי; מִקְרָא פִשְׁטָא – מוציא ממשט; מִרְכָּא = מאריך, רבוי; דְרָגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממשע, לא ממש; טַפְסָא = טרף – שני משמעות, רבוי ממשט; מִרְכָּא טַפְסָא – קב' שעשויה לגדול, תור רבות, מכל מקום; דְרָגָא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְסָא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מִקְרָא – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; דְרָגָא סְגִיל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְרָא קֶטָן – 2; זִקְרָא גְדוֹל – 3; רְבִיעַ – 4; זִקְרָא קֶטָן ... זִקְרָא קֶטָן בְּחַצֵי פִּסְקָא – הקש, השלישיה; קִדְמָא – סדר קדמות; אֲוֵלָא = גֵּרֶשׁ = גֵּרֶשׁ־שׁ – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאֲוֵלָא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קֶטָנָה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מציצה; תְּלִישָׁא-גְדוֹלָה – ת'ישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציצה; פִּרְ – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.2 שמות וארא ו,ב

שמות וארא ו,ו: לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה'

וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלַת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֵיכֶם וְנָאֲלַתִּי אֶתְכֶם בְּיַרְוֵעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים:
וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם – מונח רביעי, מרמז ללפחות ארבעה ענינים אשר אפשר שמרמז להמישה לשונות של גאולה כאשר הלשון החמישי הוא ללא הכרעה – תיק"ו. בכל אופן נאמר כאן **וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם** והמדרש ובהקפות סיכות נאמר ונקוב **וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם** הוצאת-גאולת עם ישראל ממצרים היא גם הוצאת-גאולת השכינה הקדושה מגלותה.

שמות וארא ו,ז: וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהִיִּיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעֶתְּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלַת מִצְרַיִם:

וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, כעין לכתחילה ובפועל. לכתחילה ע"פ רב"ע היתה במערכת המחברת הגדולה למשרתים העליונים שיעמדו עוד בגלות וע"פ רבינו בחיי לפי מערכת הכוכבים היו ראויים עוד לעמוד שם, ובפועל הקב"ה הקדים את הקץ והוציאנו מן גלות החל הזה **אבן עזרא (ז)** ולקחתי כאשר תקבלו את התורה על הר סיני, וטעם המוציא אתכם כי היתה במערכת המחברת הגדולה למשרתים העליונים שיעמדו עוד בגלות. וזה יתברר לך בפ' כי תשא:
רבינו בחיי ענין מתן תורה, זהו שכתוב: (שמות ו, ז) "ולקחתי אתכם לי לעם", וזאת הבטחה כמתן תורה שכתוב: (דברים כז, ט) "היום הזה נהיית לעם". "והיית לכם לאלהים", תקבלו אלהותי, "ידיעתם", משם ואילך, "כי אני ה' אלהיכם", שאני העושה עמכם אותות ומופתים מחודשים ביצירה בעבור שאני אלהיכם, "המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים", כלומר אני הוא המוציא כי לפי מערכת הכוכבים היו ראויים עוד לעמוד שם.
תולדות יצחק המוציא אתכם, כתב רבי אברהם כי היתה במערכת המחברת הגדולה למשרתים העליונים שיעמדו עוד בגלות.

וַיִּדְעֶתְּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם – (א) רביעי ... זקף-קטן, כעין סתום שלא בא לסתום אלא לפרש,
(ב) רביעי ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, עצמת הידיעה על ההשגחה הפרטית,
ושתי תבניות הטעמים מרמזות על כעין הפירוש של **משך חכמה (ז - ח)** ... כי הכבדת העול במצרים, (טט) וכן בגלויות) באמת כעת נראה לכם כי הסיבותי לכם רעה, ולהכביד עולם לבל ליתן להם תבן. ובכל זאת תראון כי זה עוצם הטובה ותכלית הדרור – **וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם** וכו'.

וַיִּדְעֶתְּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם – (ג) זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין היקש, דבר החזור וקורה. כעין הפירוש של **משך חכמה (ז - ח)** **וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם** וכו' **וְהִבַּאתִי אֶתְכֶם אֶל-הָאָרֶץ**. ר' סימאי אומר **(בבלי סנהדרין קיא, א)**: נאמר "ולקחתי אתכם לי לעם", ונאמר "והבאתי אתכם", **מקיש יציאתן ממצרים לביאתן לארץ (מה ביאתן לארץ שניים מתוך ששים ריבוא, אף יציאתם ממצרים) שנים מתוך ששים ריבוא.** (אמר רבא, נכן לימות המשיח).

וַיִּדְעֶתְּם – רביעי, ע"פ **משך חכמה** פירש בלשון ציוני לדעת ארבע ידיעות (א), שתדעו בטח כי **כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם** – (ב) ומזה תדעו כי **וְהִבַּאתִי אֶתְכֶם אֶל-הָאָרֶץ** (ג) **וְנָתַתִּי אִתְּךָ לְכֶם מוֹרָשָׁה**. (ד) ולכן בכל אשר תלכו, ולא תנסו את ה' ותלכו אחריו כצאן אחר רועה. וכן אמר **בזהר הקדוש ברעיא מהימנא (דף כה)** "פְקוּדָא דא למינדע". הרי דריש בלשון ציוני, ודו"ק.

אברבנאל ... אבל פ' הפסוקים האלה לדעתי כן הוא שבעבור שמרע"ה היה מתיאש מהגאולה וכן ישראל כולם וכמו שאמר מאז באתי לדבר בשמך וגו' הודיעו יתברך שהגאולה היתה מחוייבת והכרחית שתהיה וזה מג' סבות **הא' מפתת האל ית' עצמו לפי שלא נגלה לאבות באופן שידעו ויכירו אותו והיה זה לפי שהיתה נבואתם ע"י אמצעי ועם היות הדברים יוצאים מהמקור הראשון יתברך הנה לא היה נודע וניכר אצלם שפע הסבה ... לפי שלא נבאו פנים בפנים כי אם ע"י אמצעים זאת היא הסבה הראשונה. וענינה שהיתה הגאולה הכרחית כדי שישיר' ומשה כל א' במחיצתו ומדרגתו ינבא פנים בפנים באופן שיכירו וידעו כבוד ה' וגדלו מה שלא נודע לאבות עד הנה לפי שלא היתה נבואתם פנים בפנים.
וזכר הסבה ה' באמרו **וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען** רוצה לומר וגם יש סבה אחרת מחייבת הגאולה והיא מה שנשבעתי וכו' ברית לאבות על ירושת הארץ ... והיה אם כן הקב"ה מחוייב להוציא את בניהם ממצרים כדי להורישם את הארץ לקיים שבועתו.**

וזכר הסבה ה' באמרו **וגם אני שמעתי וגו' רוצה לומר גם יש סבה ג' מחייבת הגאולה והיא שאני שופט כל הארץ ושמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם וראוי לעשות משפט וצדקה יאמר על זאת הסבה ואזכור את בריתי ואין פירושו הברית שכרת לאבות על ירושת הארץ כי זה כבר זכרו אבל הוא הברית שכרת עמו בין הבתרים ששם נדר על זה כמו שאמר **וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי****

ואחרי שזכר ג' הסבות האלה הוליד מהן מה שרצה והתחיל מהאחרונה דסמך ליה לפי שהיא הראשונה שתתקיים בזמן והוא אמרו **לכן אמור לבני ישראל אני ה' סבת הסבות כלן ובב'ת (ובלתי בעל תכלית) היכולת והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרי' והצלתי אתכם מעבודתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים** כלומר שמפני ששמע נאקתם וצעקתם יושיעם ויוציאם מגלותם. **... והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים שהם המסים. והב' העבודות פרך ... וכנגד זה אמר והצלתי אתכם מעבודתם.** והג' היה הריגת בניהם שהיו משליכים אותם ליאור שהיא הקשה שבכולם ועז"א **וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים** רומז למכת בכורות ולקריעת ים סוף שהיו במשפט ע"ז

וַיִּדְעֶתְּם – רביעי, **אברבנאל** כי הנה ירושת הארץ לא הבטיחם (לאבות) עליה בחייהם כי אם שדור רביעי ישובו הנה וכן **וַיִּדְעֶתְּם** – רביעי, אפשר שבכך מסיים ארבע לשונות של גאולה האמורים בגלות מצרים **והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי** ומכאן ידיעת ההלכה של ארבע כוסות בסדר פסח להודיה לקב"ה על הגאולה, וארבעה הצריכים להביא קרבן תודה וקרבה הפסח הוא תודה מיוחדת.

פסוק ז' הוא מקבוצת הפסוקים בתורה בהן מופיע שרש "לקח" או שרש "קדש" וגם הצירוף "אני ה' א-לקיכם". כאשר שרש זה מופיע

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ה
תמצית ההשקפה: אתחן, סלוק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מתוך פשטא – מוציא מפשטא; מראך = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממשע, לא ממש; טפחא = טרפא – שני משמעות, רבוי ממשע; מראך טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מראך תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מראך טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3; רביע – 4; ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצא; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

אזי התיבות "אני ה'" הן בטעם מחבר עוצר ותיבת "א-לקיכם" אינה בחיבור לתיבת "ה'".

לשון וְלִקְחֹתִי כִּמוֹ כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה (דב' ל"ב, כ"ג) כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעֻלָּהּ (דב' ל"ב, כ"ד) כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה (דב' ל"ב, כ"ה) היינו ולקחתי לשון ליקוחים, קידושי עם ישראל לה' ואז כִּי אֲנִי הוּא – מונח מהפך פשטא, שני טעמים מחברים המקדימים לטעם עוצר. מרמז על כעין שני חיבורים, שתי בחינות של חיבה וקירוב בין הקב"ה וכנסת ישראל וכן התעלות הבריאה למצבה שקודם לחטא אדם הראשון, כמו שאכן קרה במתן תורה.

כִּי אֲנִי הוּא אֱלֹהֵיכֶם – מונח מהפך פשטא ובמלה אחת מונח זקף-קטן, מונח מרמז על יותר מסדרה אחת של התבנית שאחריה, מונח ראשון של התבנית מהפך פשטא ובמלה אחת מונח זקף-קטן יוסבר בשלבים: (א) נסביר מלת וטעמי אֱלֹהֵיכֶם – מונח זקף-קטן, כעין ריבה וריבה את הכל, כעין מה שיש לכוון באמירת של א-לקים התקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם, עילת העילות וסיבת הסיבות. ופירש ה- אברבנאל סבת הסבות כלן ובב"ת (=ובלתי בעל תכלית) היכולת (בלתי בעל גבול והגבלה כלשהי). (ב) נחזור אל המלים אֱלֹהֵי שְׁרֵי (שמ' ו'א, ג') שע"פ זוהר כרך ב (שמות) וארא (כג,ב) והמפרשים בשם א-ל-ש-די הבורא משדד – מנצח מערכות הטבע כרצונו (ראב"ע, רמב"ו) וזהו ענין ההרכבה עד (כפ"ל הנוסף) שאמרת ליעולמי די (בבלי חגיגה יב,א). שודד – משדד – מנצח – משנה הרכבי תכונות הטבע כרצונו, השגחה הנדמית כבדרך טבעי. (ג) עתה יובן כי מובן אחד של טעמי אֲנִי הוּא אֱלֹהֵיכֶם – מהפך פשטא ובמלה אחת מונח זקף-קטן, ידרש שהבורא מהפך את פשט הרכב ומערכות הטבע וכל הכוחות כולם כרצונו. בכוחות יש לכלול גם השרים הממונים על הכוחות.

מובן ראשון של תבנית טעמי הקרא אֲנִי הוּא אֱלֹהֵיכֶם – מהפך פשטא ובמלה אחת מונח זקף-קטן, ידרש שלמען הגאולה ממצרים ומתן תורה הקב"ה ישנה מדרך הקבועה לעשות באמצעות שליח (אמצעי) ויעשה זאת בכבודו ובעצמו. נשים לב כי המלים כִּי אֲנִי בצרופן הן מלת אנכי הוּא אֱלֹהֵיכֶם של הדיבר הראשון מעשרת הדברות ושם בקריאה בטעם עליון אנכי – פשטא ה' – מונח א-לקיכם – זקף-קטן. וידעֹתֶם כִּי אֲנִי הוּא אֱלֹהֵיכֶם – אברבנאל רוצה לומר אחרי צאתכם ממצרים תבואו להר סיני ותקבלו את התורה פנים בפנים ואז תכירו ותדעו את השם הנכבד כי תנבאו ממנו בלי אמצעי כמו שיתב' מה שלא זכו אליו האבות וזהו וידעֹתֶם כִּי אֲנִי הוּא ואמר המוציא אתכם וגו' לפי שצאתם ממצרים ונתינת התורה שניהם היו בלי אמצעי. המוציא אתכם – מונח זקף-קטן, בתפקיד שתיים ע"פ אברבנאל וגו' לפי שצאתם ממצרים ונתינת התורה שניהם היו בלי אמצעי.

שמות וארא ו,ח:

והבאתי אתכם אל-הארץ אשר נשאתי את-ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה':

והבאתי אתכם אל-הארץ אשר נשאתי את-ידי לתת אתה – שלושה זקף בין שני קיסרים, ע"פ אברבנאל עוצמת ההבטחה לאבות מורשת הארץ לבני ישראל כלומר לא בדרך גרות כמו לאבות עצמם אלא בדרך ירושה וממשלה החלטית משך חכמה (ז - ח) ... הכבדת העול במצרים (טט) – וכן בגלויות) באמת כעת נראה לכם כי הסיבותי לכם רעה, ולהכביד עולם לבל ליתן להם תבן. ובכל זאת תראון כי זה עוצם הטובה ותכלית הדרור – וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וכו'.

וְנָתַתִּי אֶתְּךָ לְכֶם מוֹרְשָׁה אֲנִי הוּא – קדמא מרכא תביר טפחא סלוק, לא לכולם מורשה (א) לא כולם יצאו ממצרים (ב) כי רוב יוצאי מצרים בני 20 עד 60 מתו במדבר,

משך חכמה (ז - ח) וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וכו' והבאתי אתכם אל-הארץ. ר' סימאי אומר (בבלי סנהדרין קיא, א): נאמר "ולקחתי אתכם לי לעם", ונאמר "והבאתי אתכם", מקיש יציאתם ממצרים לביאתן לארץ (מה ביאתן לארץ שניים מתוך ששים ריבוא, אף יציאתם ממצרים) שנים מתוך ששים ריבוא. (אמר רבא, וכן לימות המשיח, שנאמר "וענתה שמה כימי נעוריה וכיום עלותה ממצרים"). כוונת המאמר הזה המופלג הוא, כי כל האותות והמופתים ושפטים גדולים אשר עשה למצרים בעשר מכות ובקריעת ים סוף, שוה בשביל שיבואו שניים מס' ריבוא אל המטרה האלקית. וכמו שכל זה שעשה במדבר, הכל היה לתועלת אשר שני אנשים יישארו מ- ס' ריבוא, כן לא ימנע מהשי"ת לשדד הטבע ולהראות זרועו והשגחתו על בניו בפרט לכל באי עולם, אף כי אינם ראויים אל הדביקות לאלקות והמטרה התכליתית רק שניים מס' ריבוא. ומאות אלפים שונאי השם יאבדון עבור תועלות פרטים מצויינים מאמינים בהשגחתו. ולזה אמר רבא 'וכן לימות המשיח'. וכן הוא אומר "ככל אשר עשה לכם ה' אלוקיכם במצרים לעיניך", כי הנפלאות עשה לכולם, ולהביט וליקח מזה מוסר צדק ואמונה טהורה, זה רק ליחידים מהכלל. לכן לא ירפה ידי המאמין בראותו כי אין מי שראוי אל המטרה האלקית רק יחיד סגולה, כי משביב אש, בהריחו ברוח סוער, יאיר כל העולם, כן ההשגחה האלקית, בהדבקה ביחדי סגולה אשר יריחו רוח משפט וצדק, תהיה לאור עולם ולאש לוהט שלהבת י-ה. ולכן נסמך אל מה שהביאו קודם 'אחד ממשפחה מזכה כל המשפחה' וכו' יעויין שם ודו"ק כי זה מושכל:

(ז,ו) וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהִייתִי לְכֶם לְאֱלֹהִים. וידעֹתֶם כִּי אֲנִי הוּא אֱלֹהֵיכֶם המוציא אתכם מתחת סבלות

מצרים: (ו,ח) והבאתי אתכם אל-הארץ (אשר נשאתי את-ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב). הענין על פי דברי הנביא (ירמיה ב, ב): "זכרתי (לך חסד נעריך) אהבת כלולותיך, לכתך אחרי במדבר וכו'". כי זה באמת ענין נורא אשר עם גדול כמוהו הלכו כבטחונם במדבר ציה, ולא שאלו באיזה דרך תולכנו. ולכן אמר כי באמת בשכר זה תבואו אל הארץ [וכנזכר זה הרבה בספרין]. וזה שאמר, כי באמת כעת נראה לכם כי הסיבותי לכם רעה, ולהכביד עולם לבל ליתן להם תבן. ובכל זאת תראון כי זה עוצם הטובה ותכלית הדרור – וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וכו'.

וידעֹתֶם – רביע, ע"פ משך חכמה פירש בלשון ציוני לדעת ארבע ידיעות (א), שתדעו בטח כי כִּי אֲנִי הוּא אֱלֹהֵיכֶם המוציא אתכם – (ב) ומזה תדעו כי והבאתי אתכם אל-הארץ (ג) וְנָתַתִּי אֶתְּךָ לְכֶם מוֹרְשָׁה. (ד) ולכן בכל אשר תלכו, ולא תנסו את ה' ותלכו אחריו כצאן אחר רועה. וכן אמר בזהר הקדוש ברעיא מהימנא (דף כה) "פקודא דא למינדע". הרי דריש בלשון ציוני, ודו"ק.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אתחן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מדק פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפאא = טרקה – שני משמעות, רבוי ממשע; מרכא טפאא – קב"ש עשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מוציא; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

1.3 שמות וארא ו,ב

שמות וארא ו,ד:

וְגַם הַקְּמֹתִי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּם לְתֵת לָהֶם אֶת-אֲרֶץ כְּנָעַן
אֶת אֲרֶץ מִגְדֹּנִיחִים אֲשֶׁר-גָּרּוּ בָּהּ:

וְגַם הַקְּמֹתִי אֶת-בְּרִיתִי – קדמא מהפך פשטא, כעין כתוב המלמד על חבירו שלפניו, **תורה שלמה [כט] שנסה אותם** (שלושה האבות

המוזכרים בפסוק ג) במה שאמר להם שיתן להם את ארץ כנען ולא הרהרו אחריו (שמו"ר **כתב יד**) ובהערה כתב שבנדפס "שנתנה להם". ויש לטט להעיר כי טעם וְגַם – קדמא באחד מתפקידי מרמז על זמן המוקדם ממקום הכתוב, ולכן יתפרש כי ארץ כנען כבר נתנה לאבות אלא גלו מפני גזרת בין הבתרים. אברהם אבינו זכה בארץ מכה נצחונו על ארבעה המלכים שכבשו הארץ מיושביה ובכך הכשירוה בדרך הטבע לזכותו בה. יצחק לא עזב הארץ, יעקב חזר לארץ ובמלחמה של שכם והערים שסביבותיהם כבשו את ההר ואפשר שלכן האחים חלקו על יוסף באומרים שהארץ כבר נתנה להם.

ובפירושו **רבי מנחם המאירי על תהלים קה, י - יא אֲשֶׁר-נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם: (בר' תולדות כח, ד)**. הנה **שברית** ירושת הארץ היא לאברהם, וממנו ליצחק, וממנו ליעקב. ואמר "לעולם" (לעיל, ח) - כי אע"פ שיגלו ממנה לחטאם, **קרקע אינה נגזלת**,

הקמתי את-בריתי – מהפך פשטא, בתפקיד מוציא מפשטו של כתוב, ומקים ברית עם שניים כמרומו בטעם זקף-קטן של **אִתְּם**, מקים ברית עם הבנים, ועם נשמת האבות.

בראשית תולדת כח,ד:

וַיִּתֵּן-לֹדֶךָ אֶת-בְּרִית אֲבֹרָתָם לְךָ וּלְיִצְחָקְךָ אֶתְּךָ לְרִשְׁתְּךָ אֶת-אֲרֶץ מִגְדֹּנִיחִים אֲשֶׁר-נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם:
תהלים קה, [י] וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב לְחֶק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: [יא] לְאֹמֵר לְךָ אֶתְּךָ אֶת-אֲרֶץ-כְּנָעַן כֹּחֵל נַחֲלָתְכֶם: [יב] בְּהִיּוֹתָם מִתֵּי מִסְפָּר כְּמַעֲט וְגָרִים בָּהּ:

רבי מנחם המאירי והעמיד השבועה **ליעקב לחק** - רוצה לומר: לקיום. ולישראל **ברית עולם** - כפל ענין; והוא שנאמר בכרכת יצחק ליעקב: **וַיִּתֵּן-לֹדֶךָ אֶת-בְּרִית אֲבֹרָתָם לְךָ וּלְיִצְחָקְךָ אֶתְּךָ לְרִשְׁתְּךָ אֶת-אֲרֶץ מִגְדֹּנִיחִים אֲשֶׁר-נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם:**

(**בר' תולדת כח, ד**). הנה **שברית** ירושת הארץ היא לאברהם, וממנו ליצחק, וממנו ליעקב. ואמר "לעולם" (לעיל, ח) וברית **עולם** ו"אלף דור" (לעיל, ח) - כי אע"פ שיגלו ממנה לחטאם, **קרקע אינה נגזלת**, ועוד ישוּבו אליה. (יא) וזכר פרט הברית שהיה בענין הארץ, והוא אמרו: **לְאֹמֵר: לְךָ אֶתְּךָ אֶת אֲרֶץ כְּנָעַן** - כלומר: לכל אחד מן האבות; ו**כחל נחלתכם** - כנגד כלם. וקראה 'נחלתם', כי הנבואה יעדתה להם כירושה גמורה, כמו שנאמר לאברהם "ויירש זרעך" (בר' כב, ז), וליעקב - "לרשתך את ארץ מגוריך" (בר' כח, ד); וכן לכלם: "ונתתי אותה לכם מורשה" (שמו"ח, יב). ואמר אחר כן: **בהיותכם** (בנוסחתי: בהיותם) **מתי מספר** - רוצה לומר: בזמן האבות. **כמעט וגרים בה** - כלומר: אע"פ שהיו מעטים, ושהגוים אשר ביניהם היו יודעים שכלכם לירש את הארץ, היו גרים בה ואינם מתיראים.

שמות וארא ו,ה - ו: [ה] וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת-נְאֻמַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבָרִים אִתְּם וְאָזְכַּר אֶת-בְּרִיתִי:

[ו] לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה'

וְהוֹצֵאתִי אִתְּכֶם מִתַּחַת סִבְלַת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אִתְּכֶם מֵעַבְדֹתָם
וְנָצַלְתִּי אִתְּכֶם בְּזִרְעוֹת נְטוּיָה וּבְשִׁפְטָיִם נְדָלִים:

[ה] וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי - מונח פסק רביע ... וְאָזְכַּר אֶת-בְּרִיתִי - טפחא סלוק

[ו] לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' - גרשיים מרכא זרקא מונח סגול

רש"י ה' וגם אני (שמעתי) כמו שהצבתי והעמדתי הברית (**עיקר שפת"ח ז')** יש עלי לקיים.

רש"י [ו] לָכֵן ע"פ אותה השבועה: **אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' הנאמן לקיים.**

עיקר שפת"ח ז') והפירושו של הפרשה זו (ט - ט) מתחילת וארא עד כאן) **וידבר אל-לקים משפטים. ויאמר אליו על שאמר משה למה זה**

שלחתי אמר לו הקב"ה **אני ה'** שנאמן לקיים הבטחתי. ואל תאמר כיון שלא הבטחתי (ט - לאבות) בשם ה' כי אם **בא-ל ש-די**

(**וארא ו,ג**) איני מוכרח לקיים. אבל (**וארא ו,ד**) **וגם הקמתי את-בריתי** וכו', לכן וגם אני צריך לקיימו הלכך שמעתי וכו'.

טט - [ו] לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' - גרשיים מרכא זרקא מונח סגול, זרקא סגול בתפקיד של גורע מהענין על הענין ושל מוסיף

מהענין על הענין. גורע מן הדין ומוסיף על הרחמים. רעיון זה חוזר פעמים אחדות בספור יציאת מצרים, ואח"כ במדבר, כגון (**שמות כי תשא**

ז, טז) **וַיַּעֲבֹר ה' עַל-פְּנֵי וַיִּקְרָא** - קדמא מרכא פסק זרקא סגול ע"פ **תיב"ע** הקב"ה עובר מכסא דין לכסא רחמים.

• **לָכֵן** - גרשיים, טעם **לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל** - זרקא בתפקיד גורע מהענין על הענין דומה בתפקיד זה לתביר. גרשיים ... תביר כעין יצא

להקל ולהחמיר. למי שיתעורר ממכות מצרים **אָמַר** - מרכא =מאריך אף וגואל למי שלא יתעורר לא יאריך אף ולא יגאל. לפי

המקורות בתורה שלמה בני ישראל לא היו ראויין להיגאל אלא להיהרג. ויש לומר שלא כולם לא שמרו ברית ולא כולם ע"ז. הקב"ה

הביא עצמו בשבועה נוספת על שבועתו לאבות נגד מידת הדין ומן הסתם זה בזכות האבות ובזכות אלו מבני ישראל ששמרו ברית ולא

ע"ז ומחמיר על עצמו כדי להקל על בני-ישראל הזכאים ובזכותם להוסיף עליהם גם את החייבים.

• **לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה'** - זרקא מונח סגול, מוסיף מהענין על הענין, מוסיף על הבטחה לאבות **בא-ל ש-די** הבטחה ב- **אֲנִי ה'** - מהמהוה

הנעלה מן הספירות המבוטאות בשמות הקב"ה, הנאמן לקיים הבטחתי, המגביר רחמים ומוסיף על בני ישראל הזכאים את החייבים

לגאלם כהבטחתו לאבות. בעזרת הרב אי"מ אייזן הי"ו **אֲנִי ה'** - אני אותיות אי"ן, כתר דמלכות דא"ק המהוה את ארבע העולמות.

• ועוד אפשר לומר כי **לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה'** - גרשיים מרכא זרקא מונח סגול, כי הקב"ה משיב על כל אחד מישראל

למסירות נפש כי בני ישראל היו במצרים ללא מצוות שיתנו להם זכות לגאולה כפסוק "ואת עירום ועריה". מסירות נפשם התבטאה

בתשובה אל ה' בימי מכות מצרים, בקשירת השה או הטלה, עבודה זרה של מצרים, למיטתם לשחיטתו בערב פסח ואכילתו בליל

פסח; במילה בליל פסח. כל אחד מישראל משלים את כנסת ישראל שיש לה שלמות של שש מאות אלף נשמות, וזוה תלויה התעלות

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ה
תפנית ההשקפה: אתחנן, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפחא = טרחא – שני
משמעות, רבוי ממש; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה
היא רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ספס 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

העולמות מהמדרגה שירדו אליה מחטאי האדם, דבר המרומו ב-אני ה' – מונח סגול, מונח טעם מחבר, סגול טעם עוצר, ההתעלות הסגולית של העולמות תלויה במסירות הנפש של כל אחד מישראל. בתוך התעלות זאת נמצא גם כעין גאולת כסא הכבוד (כבוד ה') מהגלות, כמרומו בשני הלשון הבא:

- **והוצאתי אתכם** – מונח רביעי, מרמז ללפחות ארבעה ענינים אשר אפשר שמרמז לחמישה לשונות של גאולה כאשר הלשון החמישי הוא ללא הכרעה – תיק"ו. בכל אופן נאמר כאן **והוצאתי אתכם** והמדרש ובהקפות סוכות נאמר ונקוב **והוצאתי אתכם** הוצאת-גאולת עם ישראל ממצרים היא גם הוצאת-גאולת השכינה הקדושה מגלותה. אפשר כי בדרשה תבנית הטעמים מונח רביעי של **והוצאתי אתכם** מרומז ענין של יציאת כסא הכבוד כביכול מגלות.

תורה שלמה [לה] [ו] לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' ר' יודן אומר כדאי היו ישראל (ראויין) לישטף במצרים שהפרו ברית מילה ועבדו ע"ז. אלמלא שהביא הקב"ה עצמו בשבועה שני' לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' ואין לָכֵן אלא שבועה שנא' (שם"א ג'ד) ולכן נשבעתי לבית עלי (מדרש הגדול, מכילתא דרשב"י, שמ"ר פ"ו-ה). תורה שלמה [לו] אֲנִי ה' אני יודע שסופן למרוד בי ולהכעיס לפני ואע"פ כן הריני גואלן למען שמי וכן הוא אומר (שם"א בכה) וַיִּגְרָא אֱלֹהִים אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע אֱלֹהִים: ס
בהערות משה היה ירא שמא מדה"ד תעכב גאולתם ... ובויק"ר פכ"ג-ב: אומר רבי שמואל בר נחמני אלולי שאסר הקב"ה עצמו בשבועה לא ננאלו ישראל לעולם, הה"ד [ו] לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' (מדרש הגדול, מכילתא דרשב"י).

שמות וארא ו,ז: וְלִקְחָתִי אֶתְכֶם לִי לְעַם וְהָיִיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים וַיַּדְעֵתֶם כִּי אֲנִי הו' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרַיִם:

תבנית הטעמים בקרא כי אני ה' אלהיכם – מונח מהפך פשטא מונח זקף-קטן במלה אחת, מונח מרמז על כעין מספר פעמים תבנית מהפך פשטא מונח זקף-קטן במלה אחת, **תבנית אלהיכם** מונח זקף-קטן במלה אחת בתפקיד כעין ריבה וריבה את הכל, נאמר במועט וחל בכל, **תבנית אלהיכם** – זקף-קטן ... **אתכם** – זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים דבר החוזר וקורה, הוצאת מצרים היא דוגמא לכל יציאת גלות לקיחה בחזקה, אף ליציאה מגלות אדם הארוכה והקשה כפי' **בעה"ט ולקחתי** כנגד אדום וע"כ כתיב ביה **ולקחתי** כאדם הלוקח בחזקה שהוא הקשה מכולם.

כל התבניות ביחד כמרמזות כי כל הגלויות הן בהנחיה א-לקית נעלה המתבטאה במלת **אני** – כעין עצמותו ומהותו של הקב"ה הנעלה מן המדות המבוטאות בשמות הקב"ה **ה' אלהיכם** והנחיה נעלה זאת מהפך המדות והטבע וכן מגביר הרחמים של **ה' אלהיכם** – המבטא רחמים מצד עצמם ורחמים מצד הגבורה, כדי להביא את ישראל והעולם לגאולתו.
תיאור סבילות מצרים – מרכא סלוק, המלמד על רבוי סבילות מצרים מאפיין את מצב **מיתחת** – וטעם טפחא בתפקיד התפשטות תיאור הסבילות אלפניו ללמד על הקושי המיוחד בכל גלות, המעורר בחינת רחמים שבגבורה בהתאמה, עד שכל בחינת גבורה נהפכת לתגבורת ברחמים, ולכן להלכה כדי שכל אחד מישראל יזכור מגאולת מצרים את **וידעתם** – רביעי, שבכל אחת בארבע הגלויות, עומדת ההבטחה לגאולה בארבעה לשונות הגאולה מתבטאים בגימטריה הבאה וההלכה הבאה ע"פ **בעה"ט** - **והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי** (= 2063) בגימ' זה עני בישראל לא יפחתו לו מארבע כוסות (2061). להזכיר מלוא כוס הסבל ומלוא כוס הגאולה.

שמות וארא ו,טז יח כ:

[טז] וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-לֵוִי לְתַלְדֹתָם: גֵרְשֹׁן וְקַהַת וּמְרָרִי וְשִׁנִּי חֲנִי לֹוִי שִׁבְעָה וְשָׁלְשִׁים וּמֵאֹת שָׁנָה: – שבע דרגא
[יח] וּבְנֵי קַהַת עֲמֶרֶם וַיִּצְהָר וַחֲבֵרֹן וְעִזִּיאֵל וְשִׁנִּי חֲנִי קַהַת שְׁלֹשׁ וְשָׁלְשִׁים וּמֵאֹת שָׁנָה: – שלש דרגא
[כ] וַיִּקַּח עֲמֶרֶם אֶת-יֹוכָבֵד בַּת-יִשְׂרָאֵל לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לָוֹ אֶת-אֶחָדָרֹן וְאֶת-מֹשֶׁה וְשִׁנִּי חֲנִי עֲמֶרֶם שִׁבְעָה וְשָׁלְשִׁים וּמֵאֹת שָׁנָה: – שבע דרגא

טט - אפשר שהדרגא מרמז לשרשרת הקבלה מיוסף עד עמרם שהגואל יזדהה במלים **פקד יפקד**. **פקד פקדתי אתכם**. **הרמב"ן שמות ג טז בשם שמות רבא** משה רבנו נעקר מבית עמרם בגיל שנים עשרה ולא קבל המסורת שעברה מיוסף ללוי לקחת לעמרם.
טט - כנראה שיוסף העביר לשאר שבטי י-ה ולוי האריך ימים מכולם והעביר לקחת שהעביר לעמרם.

שרשרת הקבלה מיוסף עד עמרם שהגואל יזדהה במלים **פקד יפקד**.

בראשית ויחי נכד: וַיֵּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אֶחָיו אֲנִכִּי מֵת

ואלהים פקד פקד אתכם והעלה אתכם מן-הארץ הזאת אל-הארץ אשר נשבע לאבותיכם ליתן את-הארץ

בראשית ויחי נכה: וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהִעֲלֶתֶם אֶת-עַצְמוֹתַי מִזֶּה:

שמות ג,טז: לָךְ וְאֶסְפֹּת אֶת-זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם וַיִּצְחַק וַיַּעֲקֹב לֵאמֹר

פֶּקֶד פִּקְדוֹתֵי אֶתְכֶם וְאֶת-הַעֲשׂוֹי לְכֶם בְּמִצְרָיִם:

שמות בשלח ג,יט: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ

כי השבע השביע את-בני ישראל לאמר פקד פקד אתכם והעליתם את-עצמותי מזה אתכם:

1. **בראשית ויחי נכד: פקד פקד דרגא מונח** הדרגא כקישור יוצאת מיוסף עם הזיהוי לדברי הגואל **פקד יפקד**

2. **בראשית ויחי נכה: פקד יפקד... והעליתם את-עצמותי מזה: פקד יפקד עם הקישור והעליתם את-עצמותי מרכא טפחא סלוק, תיבת "את" ותבנית הטעמים מרבה את עצמות שאר שבטי י-ה.**

1 **שמות בשלח ג,טז: פקד פקדתי אתכם** מהפך פשטא זקף-קטן, דברי ה' למשה הגואל הקישור **פקד פקדתי** אחד כפשוטו שיאמר, אחד שלא כפשוטו כי משה ערל השפתיים לא יכל לאמר זאת מעצמו

3 **שמות בא ג,יט: והעליתם את-עצמותי מזה אתכם:** דרגא תביר טפחא סלוק, המילה "והעליתם" וטעמה **דרגא** כקישור **לפקד**

(דרגא) **יפקד** של יוסף ולהעלאת עצמותיו עם עצמות שאר שבטי י-ה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֲתָנָה, סִלְקָה – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנָה – רבוי; מִתְּפָאֵר – מוציא ממשטן; מִרְכָּא = מאריך; רבוי; דִּרְגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק; מַעֲטָה, לא ממש; טַפְסָא = טרף – שני
משמעות, רבוי ממשטן; מִרְכָּא טַפְסָא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דִּרְגָא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְסָא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מִקְפָּה – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סַגְלָה – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְ-קִטְן – 2; זִקְ-גִּדּוּל – 3;
רְבִיעַ – 4; ... זִקְ-קִטְן ... זִקְ-קִטְן ... זִקְ-קִטְן – היקש; השלישיה; קִדְמָא – סדר קדימות; אִילָא = גִּרֵשׁ = גִּרֵשׁ – יוצא מהענין; קִדְמָא אִילָא – מלמד) דרוש בפסוק כענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קַטְנָה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מוציא; תְּלִישָׁא-גִּדּוּלָה = תִּישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פִּזָּא – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

אור החיים שמות ז, כב ויעשו כן חרטומי וגו'. לפי דבריהם ז"ל (שמו"ר פ"ט) שהיו כל מימות מצרים לדם. אם כן מנין מצאו מים להפכו לדם ואולי כי לא נהפכו אלא מים המגולים אבל מים שלא נראו בעולם שהם תחת לארץ לא נהפכו כאומרם **וַיִּחַפְּרוּ כָּל-**

מִצְרַיִם סְבִיבֹת וגו'. שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה ט, יא ... א"ל רבי יהודה ומה אני מקיים ויחפרו כל מצרים סביבות היאור, א"ל לפי שהיו המצריים אומרים כל המים שהיו רואין משה ואהרן נעשין דם, והיו חופרין להוציא מים לשמות ממה שאין עיניהן רואין, א"ר ברכיה מ"ד ויהפכו כל המים אשר ביאור וגו',

או מיעוט רחוק בדרך אחרת שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה ט, י ... וכשהיה לוקח מישראל בדמים היה שותה מים מכאן העשירו ישראל,

(ט) וַיִּשְׂתַּחֲוֶינָהּ ... עַל-נִהְרָתָם עַל-יַאֲרֵיהֶם וְעַל-אֲמִיתָהּ – מונח לגרמיה מונח רביע ו/או (ג) כְּאֲשֶׁר-וַיִּצְנֶה ה' – מונח לגרמיה

מונח רביע, מרמזים לנטיית יד כנגד כל הרוחות כפי' רמב"ן (ז, כ-א) וַיִּרְם בַּמַּטֶּה וַיִּךְ אֶת-הַמַּיִם – שהרים המטה ונטה ידו על ארץ מצרים כנגד כל הרוחות, ואחר כך הכה המים אֲשֶׁר בְּיַאֲרַ לְעֵינֵי פַרְעֹה, ונהפכו כָּל-הַמַּיִם אֲשֶׁר-בְּיַאֲרַ לְדָם לעיניו, (ז, כ) וַיִּהְיֶה הַדָּם עוֹד בַּכָּל-אֲרָץ מִצְרַיִם. ורבי אברהם אמר, כי הזכיר מכת היאור, ולא חשש להזכיר נטיית ידו על כל ארץ מצרים.

ע"פ שמות וארא ז, ט תורה שלמה [פא*] פסיק בפסוק ז, יז מִכְּהוּ בַּמַּטֶּה אֲשֶׁר-בְּיַדִּי ומשמעו פעמיים יד, הנלקחת מצד שמאל של הפסיק לצד ימין של הפסיק, יד משה ויד אהרן המטה את המטה.

ע"פ תורה שלמה [פנ] אָמַר אֶל-אֶהֱרֹן – מונח פזר, כעין שני עניני פזר קַח מַטְנֶךָ וַיִּשְׂתַּחֲוֶינָהּ. – מונח מונח תלישא-קטנה, כעין שלושה עניני תלישא-קטנה (= תרסא)

(א) תרסא רמז לימי התראת מכה וימי שימושה, ראה לעיל.

(ב) תלישא עשויה לרמז לחישוב זמני תקופות, פזר ירמז להמנעות משתיית מי נהרות בזמן שחלה התקופה, כי מסוכן כמו מכת דם במצרים (ג) לפי שתרגם אונקלוס עצים ואבנים ככלי עצים וכלי אבנים, ע"פ המדרש הגדול תלישא עשויה לרמז למים שאובים (כעין תלושים) בכלים שבגודל עד 40 סאה מקבלים טומאה לעומת מי נהרות ומאגרים שונים שאינם מקבלים טומאה. פזר ירמז לכשרות וטהרת מקוואות.

ש"ת ויען יוסף יורה דעה סימן קכט (בתשובה הקשורה לשו"ע י"ד הלכות גדה (סי' ק"צ ס"י)) ... יש לסמוך אפוסקים (שמדאורייתא מים) דכולו שאוב במקוה (היינו 40 סאה מים) כשר מן התורה, ואכתי יש להם מן התורה דין מקוה ואין מקבלין טומאה, ואף (אבל) דמדרבנן פסולין למקוה, י"ל דרבנן לא אמרו דבריהם אלא לדיני מקוואות ולא לדיני קבלת טומאה, דהרי רביעית דמקוה אף באינן שאובים (מדאורייתא מקוה כשר אבל) רבנן פסלוהו לדין מקוה דבעי מ' סאה אף לטבילת כלים, ומ"מ לדין קבלת טומאה נידון כדאורייתא להראב"ד דטהורין מטעם דהוי מקוה.

שמות וארא ו, ז: וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהָיִיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים

וַיִּדְעֶתְם כִּי אֲנִי הוּא אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרַיִם:

וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, כעין לכתחילה ובפועל. לכתחילה ע"פ רב"ע היתה במערכת המחברת הגדולה למשרתים העליונים שיעמדו עוד בגלות וע"פ רבינו בחיי לפי מערכת הכוכבים היו ראויים עוד לעמוד שם,

ובפועל הקב"ה הקדים את הקץ והוציאנו מן גלות החל הזה **אבן עזרא (ז)** ולקחתי כאשר תקבלו את התורה על הר סיני, וטעם המוציא אתכם כי היתה במערכת המחברת הגדולה למשרתים העליונים שיעמדו עוד בגלות. וזה יתברר לך כפ' כי תשא:

רבינו בחיי ענין מתן תורה, זהו שכתוב: (שמות ו, ז) "ולקחתי אתכם לי לעם", וזאת הבטחה במתן תורה שכתוב: (דברים כז, ט) "היום הזה נהיית לעם". "והיית לךם לאלהים", תקבלו לאלהות, "וידעתם", משם ואילך, "כי אני ה' אלהיכם", שאני העושה עמכם אותות ומופתים מחודשים ביצירה בעבור שאני אלהיכם, "המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים", כלומר אני הוא המוציא כי לפי מערכת הכוכבים היו ראויים עוד לעמוד שם.

תולדות יצחק המוציא אתכם, כתב רבי אברהם כי היתה במערכת המחברת הגדולה למשרתים העליונים שיעמדו עוד בגלות. (אוצר החכמה) **זהר הסולם הרב אשלג**, ע' יט ק רעיא מהימנא

(נה ט) וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהָיִיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעֶתְם כִּי אֲנִי הוּא אֱלֹהֵיכֶם וגו' [ז] פקודא דא קדמא דכל פקודין. ראשיתא קדמא דכל פקודין, למנדע ליה לקב"ה בכללא. ר מאי בכללא. למנדע דאית שליטא עלאה דאיהו רבון עלמא, וברא עלמין כלהו, שמיא וארעא וכל חילקהון. ודא איהו בכללא. וסופא דכלא בפרט, למנדע ליה בפרט. (טט) וְלִקְחֹתִי – קדמא בתפקיד מצוה ראשונה לכל המצוות, וכן כעין כלל לדעת את הקב"ה בבחינת כלל. ומהו כלל? טט – וַיִּדְעֶתְם – רביע ארבע ידיעות (טט – א) לדעת שיש מושל עליון, (טט – ב) שהוא אדון העולם, (טט – ג) וברא כל העולמות שמים וארץ וכל צבאם (טט – ד) וסוף הכל הוא לדעת אותו בפרט

(נו) וכלל ש ופרט איהו רישא וסופא רזא [ח] דכר ונוקבא (שהם ז' ו"ן במידות, זכר הוא כלל וראש, נקבה היא פרט וסוף) ת כחדא ואשתכת, בר נש בהאי עלמא דאתעסק (במצוות עוסק ע"י זה) בכלל ופרט, א בר נש בהאי עלמא איהו (צריך להשתלם ב) כלל ופרט. תקונא דהאי עלמא, איהו כלל ופרט. בג"כ, ראשיתא דכלא, למנדע (טט) וַיִּדְעֶתְם – רביע ארבע ידיעות (ב טט – א) דאית שליט (טט – ב) ודיין ג על עלמא, (טט – ג) ואיהו רבון כל עלמין. (טט – ד) וברא ליה לבר נש מעפרא ונפח באפני נשמתא דחיי, ודא איהו באורח כלל.

(נז) כד נפקין ישראל ממצרים, לא הוּו ידעי ליה לקב"ה כיון דאתא משה לגבייהו, פקודא קדמא ד דא אוליף לון, דכתיב, וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם וגו'. ואלמלא פקודא דא, לא הוּו ישראל מהימנין (נאמנים לה' גם אחר) -, בכל אינון נסין וגבורין דעבד לון במצרים. כיון דידעו פקודא דא באורח כלל (אבל אחר ידיעת מצות הכלל של אמונה בה') -, אתעבידו להון (נעשו להם) נסין וגבורין.

וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, כעין לכתחילה ובפועל. לכתחילה ידעתה ה' בדרך כלל ובפועל ידעתה ה' בפרטים.

וְלִקְחֹתִי – קדמא בתפקיד מצוה ראשונה לכל המצוות, וכן כעין כלל לדעת את הקב"ה בבחינת כלל. והוא כלל הצריך לפרט וַיִּדְעֶתְם כִּי אֲנִי הוּא אֱלֹהֵיכֶם שישתדלו לדעת ולקיים כל המצוות

וַיִּדְעֶתְם כִּי אֲנִי הוּא אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם – (א) רביע ... זקף-קטן, כעין תסום שלא בא לסתום אלא לפרש, (ב) רביע ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, עצמת הידיעה על ההשגחה הפרטית,

ושתי תבניות הטעמים מרמות על כעין הפירוש של משך חכמה (ז – ח) ... כי הכבדת העול במצרים, (טט – ו) וכן בגלוינות) באמת כעת נראה לךם כי הסיבותי לךם רעה, ולהכביד עולם לכל ליתן להם הבן. ובכל זאת תראו כי זה עוצם הטובה ותכלית הדרור – וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וכי'.

וַיִּדְעֶתְם כִּי אֲנִי הוּא אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם – (א) זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין היקש, דבר החוזר וקורה. כעין הפירוש של משך חכמה (ז – ח) וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וכי' והבאתי אֶתְכֶם אֶל-הָאָרֶץ. ר' סימאי אומר (בבלי סנהדרין קיא, א) : נאמר "ולקחתי אתכם לי לעם", ונאמר "והבאתי אתכם", מקיש יציאתן ממצרים לביאתן לארץ (מה ביאתן לארץ שניים מתוך ששים ריבוא, אף יציאתם ממצרים) שנים מתוך ששים ריבוא. (אמר רבא, וכן לימות המשיח,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אהבה, סליח – סוף-סוף (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוסף פשוט – מוציא פשוט; מרכא = מאריך, רבוי; דורא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפא = טרף – שני משמעות, רבוי ממש; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דורא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סק' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית – (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ש – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.5 שמות ואור, וב (התשע"ה)

שמות ואור, וב: והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את-ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה' ונתתי – קדמא, אפשר כי בתפקיד בימי בראשית, נשבע ה' כפי רש"י על נשאתי את-ידי – הרימותיה להשבע בכסאי. וכפי אשל אברהם על בכסאי – כלומר במלכותי, שכן כסא ענינו מלכות.

והשבעה היתה לתת את ארץ-ישראל שהיא תחילת הבריאה לעם ישראל הנקרא (ג' ב' ג) ראשית; ובשביל התורה הנקראת (מש' ח' כב) ראשית נברא העולם,

וזה שפ' רש"י ב-(ג' ב' א' א), (ג-א) בראשית ברא אלהים – אמר רבי יצחק (תנ"כ בראשית יא): לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ"החדש הזה לכם" (שם' יב, ב), שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל, ומה טעם פתח ב-בראשית? משום (תה' קיא' ג) כח מעשיו הגיד לעיניו לתת להם נחלת גוים; שאם יאמרו אומות העולם לישראל: לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, אומרים להם: כל הארץ של הקדוש ברוך הוא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו (ראה יר' כז, ה), ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו. כפי רש"י (ג' ב' א' א) בראשית ברא אלהים – אין המקרא הזה אומר אלא דורשני, כמו שדרשוהו רבותינו (ב"ר א' 1), בשביל התורה שנקראת (מש' ח' כב) ראשית דרך ובשביל ישראל שנקראו (ג' ב' ג) ראשית תבואתה;

התורה הנקראת (מש' ח' כב) ראשית דרך (של ה') והיא נקראת גם "מורשה" (דב' הברכה לג, ד) מורשה קהלת יעקב: שעל כך כתב הרמב"ם הל' תלמוד תורה פ"ג ה"א ... כתר תורה – הרי הוא מונח ועומד ומוכן לכל, שנאמר (דב' הברכה לג, ד) מורשה קהלת יעקב: – כל מי שירצה יבוא ויטול.

נקשור בין התורה הנקראת (דב' הברכה לג, ד) מורשה ובין ארץ-ישראל הנקראת (שם' וארא ו, ח) מורשה בפסוקנו, ונאמר שמתן ארץ-ישראל לעם ישראל קשור לקיום התורה ע"י עם ישראל. ואפשר כי תבנית הטעמים של (שם' וארא ו, ח) אתה לכם מורשה – מרכא תביר טפא, שהיא כעין קבוצת פרטים הקשורה לנושא ירושת ארץ-ישראל ואשר שונים בהלכותיהם או ענינם בקשרם לנושא. כאן קיום התורה מעניק הזכות לירושת הארץ, ללא קיום התורה הזכות הזאת נחלשת ועד ר"ל לאיבוד הארץ.

(מש' ח' כב) ה' קני ראשית דרך קדם מפעליו מאז: (ג' ב' ג) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה פל-אכליו נאשמו רעה תבא אליהם נאם-ה': פ

שמות ואור, וב: וידבר ה' אל-משה ואל-אהרן ויצום אל בני ישראל ואל-פרעה מלך מצרים להוציא את-בני ישראל מארץ מצרים: ס

ירושלמי ראש השנה פ"ג ה"ה ד"א תקיעת שופר תלויה בב"ד ושילוח עבדי' תלוי בכל אדם ואתייה כהיא דא"ר שמואל בר רב יצחק (שם' וארא ו, ח) וידבר ה' אל-משה ואל-אהרן ויצום אל-בני ישראל על מה ציום על פרש' שילוח עבדי' ואתייה כהיא דא"ר הילא לא נענשו ישראל אלא על פרשת שילוח עבדים הדא הוא דכתיב (יר' לד, ד) מקץ שבע שנים תשלחו איש-את-אחיו העברי אשר-ימכר לו ועבדך שש שנים ושלחתו קפשי מעמך ולא-שמעו אבותיכם אלי ולא השו את-אנשים: תורה שלמה [עז] פירש בפני משה צום שלא ישעבדו איש מבני ישראל, ובזכות זה יהיו נגאלים וכו', לא נענשו ישראל שגלו מן הארץ אלא על פ' שילוח עבדים, ולמה דוקא על שילוח עבדים, לפי שהיא היתה מצוה ראשונה להם במצרים ובשבילה נגאלו.

תורה שלמה – מילואים – מברר את הסוגייה הדרש של הירושלמי ר"ה ... לומד מהפסוק ב-(ירמיה לד, ג) שהמלים "ביום הוציא" דווקא ולא אחר קבלת התורה, שניתנה להם פרשת עבדים בזמן שהוציא אותם מארץ מצרים. ומפרש את הפסוק ויצום אל-בני ישראל ואל-פרעה מלך מצרים שגם אל בני ישראל היה הצווי ... לעשירים שבהם שישחררו את עבדיהם מיד. ע"פ כתב יד ילקוט אלבחיאני: מה צום לבני ישראל ... שישלחו עבדיהם חפשים, כדי שיצאו חפשים. ומבואר שזה היה צווי גם לשעה ולא רק לדורות. וכן מבואר בכתב-יד אור האפלה. ויש להסביר הדבר לפי המבואר ב-שמ"ר פ"ד-ג. מובא לקמן פ"ג-ג. לפי שהיו פושעים בישראל שהיה להם פטורנין מן המצריים, והיה להם שם עושר וכבוד ... וודאי שהיו להם גם עבדים תחתיהם. ... ואלהים הוא שצוה לשחרר העבדים מיד. ובספר משך חכמה כוון מעצמו לרעיון הנ"ל בפירוש הירושלמי. ... והעיר ממדרש במדבר מובא ב-תו"ש פ"ו אות פג.

וידבר ה' אל-משה ואל-אהרן – מונח זרקא מונח סגול, מוסיף מענין משה ואהרן עליהם, מה הם חפשיים לרבות עליהם עוד חפשיים. ואל-פרעה – טפחא כפרעה ללא הגבלת מרכא לפניו, גורם להתפשטות אפיון מפרעה המצוה לשלח עבדיו מבני ישראל, אל מהות הצווי למשה ואל אהרן, מה משה ואהרן חפשיים אז עליהם לצוות על בני ישראל המשעבדים אחיהם מבני ישראל לשחררם לחפשי וכך להוסיף על משה ואהרן בני החירות את כל בני ישראל המשעבדים לאחיהם ובזכות זאת יוסיפו לכל (יוכנ) בני ישראל לחירות.

דרך נוספת להסבר: וידבר ה' אל-משה ואל-אהרן – מונח זרקא מונח סגול, מוסיף תכונות על התכונות הטובות של משה ואהרן (א) סבלנות יתירה בשביל עם ישראל כפי רש"י ויצום אל-בני ישראל – צוה עליהם להנהיגם בנחת ולסבול אותם (ראה תנח' וארא ב). (ב) כבוד למלכות הרשעה ואל-פרעה מלך מצרים – צוה עליהם לחלוק לו כבוד בדבריהם; וזה מדרשו (תנח' וארא ב). ופשוט: צום על דבר ישראל ועל שליחותו אל פרעה. [ודבר הצווי מהו? מפורש בפרשה שניה לאחר סדר היחס (ראה פרק ז, א-ה)]

(ג) הוספה של כוחות מיוחדים כדיבור אל פרעה. על הדיבור למלכות ביאר האדמו"ר ממ"ש ליקוטי שיחות ח"א ע' 119, בפסוקים (שם' וארא ז) [א] ויאמר ה' אל-משה ראה נתתיה אלהים לפרעה ואהרן אחיו יתנה נבאיה: [ב] אתה תדבר את פל-אשר אצנן ואהרן אחיך ידבר אל-פרעה ושלח את-בני ישראל מארצו:

על הפסוק ראה נתתיה אלהים לפרעה מבואר בספרי החסידות, שבשעה שהקליפות בעצם תקפן, אזי אפילו לצדיק אין כח לשברם. ועל דרך מאמר חז"ל (טט - בבלי ברכות ז, ב) "והאמר רבי יצחק: אם ראתי רשע שהשעה משחקת לו אל תגדור בו". וזוהי כוונת הפסוק ראה נתתיה אלהים לפרעה – שבזה נתן הקב"ה למשה כוחות מיוחדים, "ממשלה ברזע בא-ל ממש על פרעה" ועד לרדותו "במכות ויסוריך" בדברו אל פרעה בלשון הקודש אף על פי שלא הביין, כדי לרדותו ולשברו ע"י הכח האלקי שבדבורו. ... וזה איפשר לתרגום של אהרן למצרית להיכנס באזני פרעה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערה: אתנח, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפאא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוחצת; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוחצת; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.6 שמות וארא ו,ב (התשע"ו)

שמות וארא ז,כז: ואם יאן אתה לשלח הנה אנכי נגף את-כל-גבולך בצפרדעים:

נגף את-כל-גבולך – תביר טפאא, תבנית בעלת 23 מופעים בתורה, בתפקיד כעין קבוצת פרטים שכל אחד לעצמו גורם למשהו בהלכה או בענין וגם צירופים ביניהם גורמים למשהו בהלכה או בענין. כגון כל אחד בשיעור מחייב לאו, וגם צירוף של כל אחד בפחות משיעור ממלא שיעור מחייב לאו. כאן ה-**דָּבָר** הוא אחת מהמכות וגם עם כל מכה אחרת היה ה-**דָּבָר** ממשמש ובא עמה כנדרש ב-**[תורה שלמה (קה)] הנה אנכי נגף**, **[שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה יב]**, ... ריב"ל אמר כל מכה ומכה שהיתה באה על המצריים במצרים היה ה-**דָּבָר** ממשמש ובא עמה שנאמר **הנה אנכי נגף**, הנה זה הדבר כד"א (**שמ' וארא ט,ג**) **הנה יד-ה' הולך במקנה (אָשַׁר בַּשָּׂדֶה פְּסוּיִם בְּחַמְרֵי־בְגָמִילִים בַּקָּרָה וּבְצִאֵן דָּבָר כַּבֵּד מְאֹד)**:

את-כל-גבולך – מקף מקף, מקף אחד בתפקיד כרב-מצב של מקום הגבול, האם התחום שייך למצרים או שייך לכוש. **שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה יב, את-כל-גבולך בצפרדעים**, רז"ל אמרו המכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצריים גרם להם שיעשו שלום ביניהם, כיצד היה מחלוקת בין בני כוש ובין בני המצריים, המצריים אומרים עד כאן תחומנו והכושים אומרים ע"כ תחומנו כיון שבאו הצפרדעים עשו שלום ביניהם, הגבול שהיו נכנסות לתוכו הדבר ידוע שאין השדה שלו שנאמר **את-כל-גבולך**, גבולך ולא של אחרים,

שמות וארא ז,כח:

ושקץ היאר צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחצר משכבך ועל-מפתחך ובבית עבדך ובעמך ובתנוךך ובמשארותיך:
ושקץ היאר צפרדעים – זרקא סגול, כמוסיף מהענין על הענין, כאן **רש"י (שמ' וארא ח,ב)** **ותעל הצפרדע - צפרדע** אחת היתה, והיו מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים; זהו מדרשו (סנה' סז,ב). ופשוטו יש לומר: שירוף הצפרדעים קורא לשון יחידות. **דף על הדף ביצה כבב**, ... ומה צפרדעים שאינן מצוין על קדה"ש כתיב בהו ועלו ובאו בביתך ובתנוךך ובמשארותיך אימתי משארות (דברי מאפה) מצויות אצל תנור הוי אומר בשעה שהתנור חם, אנו שמצוין על קדה"ש עאכו"כ, **ובמשארותיך** – סלוק מגביל למאפה חם ומזה לומד אל **ובתנוךך** – טפחה התפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו **ובמשארותיך** שהוא מאפה חם שיצא מהתנור, לכן מלמד על תנור חם ולכן הלימוד על קידוש השם של כניסת הצפרדעים לאש.

שמות וארא ח,ב: ונט אתרן את-ידו על מימי מצרים ותעל הצפרדע ותחס את-ארץ מצרים:

רש"י (שמ' וארא ח,ב) **ותעל הצפרדע - צפרדע** אחת היתה, והיו מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים; זהו מדרשו (סנה' סז,ב). ופשוטו יש לומר: שירוף הצפרדעים קורא לשון יחידות. **ותעל הצפרדע** – פשטא זקף-קטן בתפקיד שתיים, מתאים לפרוש הבא: **[דבר מלכות התשע"ו, נקודות משיחות קודש אדמו"ר מ"ש, וארא, כ"ה טבת התשכ"ז]** – פרוש (**שמ' וארא ח,ב)** **ותעל הצפרדע** הוא בשתיים: (א) הצפרדע (אחת) עלתה (לשון פועל) בעצמה (ב) הצפרדע העלתה (לשון מפעיל) נחילים של צפרדעים, אבל "זהו מדרשו" כיון שעל דרך הפשט אין לרש תיבת "ותעל בב' אופנים.

שמות וארא ח,ה: ויאמר משה לפרעה התפאר עלי

למתן אעתיר לך ולעבדך ולעמך להקריח הצפרדעים ממך ומבתיך
רק ביאר תשארה:

ויאמר משה לפרעה התפאר עלי – קדמא מונח זרקא מונח סגול, זרקא סגול בתפקיד כעין מוסיף מהענין על הענין, בזכות משה פרעה יוכל להוסיף על עצמו התפארות, שכביכול צווה ונתקיים. אבל בעצם פרעה - בקשיות ערפו, פורע - היינו מביא גלוי אלקי מן הנעלם ולסוף נפגע ממנו (זרקא - כתנועה דו-כיוונית)

למתן אעתיר לך - מונח פסק מונח רביעי, אפשר שכאן מונח רביעי במשמעות רובץ, עמוס הרבה. והסיבה לכך ע"פ אחד המפרשים כי משה אמר זאת מעצמו ולכן היה עליו להעתיר הרבה שהקב"ה ישמע מה שצדיק גזור והקב"ה מקיים. וזה כפ' **רש"י** ... שכל לשון עתה **הרבות פלל הוא**. ... ואב לכולם (**חזקאל לה,ג**) **והעמרתם עלי דברכם** - הרבייתם. (**חזקאל לה,ג**) **ותגדלו עלי כפי'כם והעמרתם עלי דברכם אני שמעתי:** ס

שמות וארא ח,ז: וסרו הצפרדעים ממך ומבתיך ומעבדך ומעמך

רק ביאר תשארה:

וסרו הצפרדעים – מונח רביעי, כעין לפחות ארבע דברים, והקרא הולך ומונה ארבעה מקומות שמהם סרו הצפרדעים: (א) **ממך** - פשטא **ומבתיך** - מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל **ומעבדך** - טפחה **ומעמך** - אתנח, ש-**ומעמך** - אתנח מגביל. אבל היו עוד מקומות כמתברר ב- (**שמ' וארא ח,ט**) **ויעש ה' פדבר מלשה וימתו הצפרדעים מן-הצפרדעים מן-השדות:** נאמר ... (**שמ' וארא ח,ט**) **וימתו הצפרדעים** - פשטא זקף-קטן, מן-הצפרדעים מן-השדות - מרכא טפחה **ומן-השדות** – סלוק אפשר שהנאמר ב- (**שמ' וארא ח,ז**) **וסרו הצפרדעים** – מונח רביעי, אכן מצוין יותר מארבעה הפרטים המנויים, והרביעים המרומזים בתבנית הטעמים של (**שמ' וארא ח,ז**) **ומבתיך** – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, ומ- (**שמ' וארא ח,ז**) **ומעבדך** - טפחה **ומעמך** מוסיפים את הפירוט של - (**שמ' וארא ח,ט**) **מן-הצפרדעים מן-השדות**
תורה שלמה [כד] ע"פ **שמות רבא פ"ו-ו** **וימתו הצפרדעים** לפי שלא היה להם שום הנאה בנבלתן ובעורן לכך מתו. ע"פ **תורה שלמה [כה]** ע"פ **מדרש תהלים מזמור כח** הצפרדעים שהשליכו עצמן לתנור לקדש שמו של הקב"ה באש, קבלו שכר שלא מתו וירדו ליאור וכי'

אם נאמר שהמונח רביעי גם כולל כל מקום שהצפרדעים היו בו, לכן מארבע מקומות סרו ו- **רק ביאר** - מרכא טפחה **תשארה** סלוק,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אנתח, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפאא = טרנא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מוציג; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציג; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

מרכא טפאא יתור לרבות על אלו שהיו ביאור את אלו שקדשו השם ויצאו חיות מתנורי האש.

שמות וארא ח,יג:

וַיַּעֲשׂוּ-כֵן וַיִּטְּ אֱהֲרֹן אֶת-יָדוֹ בְּמִטְהוֹ וַיִּדְ אֶת-עַפְרֹ הָאָרֶץ וַתְּהִי הַכְּנָם בְּאָדָם וּבְכַהֲנָה כָּל-עַפְרֹ הָאָרֶץ הָיָה כְנָם כְּכָל-

אָרֶץ מִצְרָיִם:

וַיַּעֲשׂוּ-כֵן - רביע ונט' - תלישא-קטנה, הפסוק עוסק במכת כינה. אפשר שמרמז על ארבעה ענינים השייכים לתפקידי תלישא המוזכרים
ע"י תורה שלמה (א) 14 מיני כנינים, (ב) פעמיים מתרים בפעם שלישית עונשין בלי התראה, (תורה שלמה כרך ח' מילואים מאמר
בנושא פעמיים מתרים בפעם שלישית עונשין בלי התראה, נידון ע"פ סנהדרין פא פב ועוד גמרות, רמב"ם ומפרשים אחרים כי בית דין
עונשין מכה בית דין ולא מדאורייתא בעבירות שמדאורייתא יענשו רק עם עדים והתראה. ואם העבריין חוזר על עבירתו מתרים בו פעמיים
ובפעם השלישית אם עונשו מדאורייתא מיתה, מכניסים לכיפה מאכילים אותו שעורה עד שבטנו מתפוצצת. רש"י לומד כי זאת הלכה
למשה מסיני (הל"מ"מ) מפסוק בכנים. ויש נידון האם זה חל רק ברוצחים ואפילו בפעם הראשונה או גם בעבירות אחרות שיש בהן מיתה
בבית דין.

אם זאת הדין"מ אפשר שטעם תלישא-קטנה מעיד על כך.

(ג) תלישא-קטנה בתפקיד שיעור שאין לשדים שליטה לכריה הקטנה כשעורה ולדעה אחרת כעדשה. במלים אֶת-עַפְרֹ הָאָרֶץ וַתְּהִי גי'

האותיות "פָּר הָאָרֶץ נ"ן עולה תקפ"ב השווה גי' שעורה"ה עה"כ

(ד) השלכות מכאן להלכות טומאה - עצם אדם כשעורה, או איבר אדם כשעורה שאינו מטמא בפחות מכן, הלכות טומאת שרציים שיעור
עדשה הגדול מכינה

הלכות שבת ההורג כינה הנוצרת מן הזעה בשבת

שמות וארא ח,יז: כי אם אינך משלח את-עמך

הנני משליח בך ובעבדך ובעמך ובעמך את-הערב

ומלאי בתי מצרים את-הערב וגם האדמה אשר-הם עליה:

כי אם אינך משלח את-עמך - מונח זרקא מונח סגול, בתפקיד כעין מוסף מן הענין על הענין, אולי מרבה עליו דורות עתידיים,
ומלאי - קדמא ואולא במלה אחת, בתפקיד שוויון, אפשר שבכל בית היו אותם מיני בעלי חיים ובאותם יחסים לפי מספר יושבי הבית כדי
שכל מצרים יסבלו באופן שוה.

שמות וארא ט,כג:

וַיִּטְּ מֹשֶׁה אֶת-מִטְהוֹ עַל-הַשָּׁמַיִם וַה' נָתַן קִלְתָּ וּבְרָד וַתְּהַלֶּךְ אֵשׁ אֲרָצָה וַיִּמְטֹר ה' בְּרָד עַל-אֲרֶץ מִצְרָיִם:

וה' - רביע, התפקיד ארבע. רבינו בחיי קלת וברך... והחלאים באים על כל המורכבים מד' יסודות, וסיבת החולי בהם שנוי האויר
וקלקולו והתהפכות הארבע יסודות וגו' וע"כ יתכן לפרש כי הזכיר ארבע הכתוב בכאן ד' יסודות, קלת וברך והם הרוח והמים,
וַתְּהַלֶּךְ אֵשׁ אֲרָצָה האש והעפר, והזכיר מהופכים (טוב טעם - מבעל התוספ"ט וזה סדרם, אש רוח מים עפר), להורות כי בבא
הברד ישתנה האויר ויתהפכו היסודות מלמעלה למטה, והקב"ה עושה כרצונו וגו'

63. שמות וארא ט,כח: העתירו אל-ה' ור'ב מה'ת קלת אלהים וברך

ואשלחה אתכם ולא תספון לעמד:

וְר'ב מה'ת קלת אלהים וברך

אל-ה' ור'ב - זקף-קטן זקף-גדול, גי' המלים זקף-קטן זקף-גדול עולה תקע"ו (576), בתפקיד רמז לעשות גימטרי של המלים המוטעמות
ז"ק ז"ג והיא: - 265 = 208 + 26 + 31

וגם רמז לעשות הפרש בין גימטריאת המלים המוטעמות ז"ק ז"ג ובין "תקע"ו". ההפרש מתקע"ו 265 - 311 אי"ש, ארמ"ע, כגון
ה' אי"ש מלחמה במצעות ארמ"ע ר"ת א"ש ר'וח מים ע'פר,
וכפר"ה לישאל, מלאך רפא"ל, (הקב"ה) יומ"ם יצו"ה הוי"ה חסד"ו, (ישפיע לישראל) ר"ת שלום ב'רכה ט'ובה, יזכנ"ו לחי"י העול"ם
הב"א,

שמות וארא ט,ל: ואתה וְעַבְדְּךָ

יְדַעְתִּי כִּי טָרִם תִּירָאוּן מִפְנֵי ה' אֱלֹהִים:

אחרי מכת הברד משה רבנו אומר לפרעה וְאֵתָה וְעַבְדְּךָ - טפחא אנתח

● מפרש ראב"ע - ... ולפי דברי כי תחסר מלה אחת "טרם אפרוש כפי" אתם יראים את השם וְעַבְדְּךָ וזה דרך מוסר והטעם

שבסור המכה תמרדו על כן כתיב אחריו (ט,ל) וַיִּכְבְּד לָפָן הוּא וְעַבְדְּךָ וְלָא תמצא כן במקום אחר

● טט - טפחא אנתח בראש פסוק להקיש ממנו על לפניו ועל לפני לפניו כאן הכנעה בעת המכה.

יְדַעְתִּי - זקף-גדול, בתפקיד שלוש,

● טט שתי ידיעות כראב"ע

● (א) הכנעות בעת המכה, כעין יראת העונש

● (ב) שיבה למרי אחרי חדול המכה

● ידיעה שלישית: עצת עבדי פרעה הייתה לחדול להתנגד לשילוח בני ישראל, אבל פרעה דווקא מצד התנשאותו על עבדיו המרומז ב- (כ)

- יתיב, במשמע דווקא כך) ממשיך במריו בה',

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 המצוות ההשקפות: אתנח, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא ממשט; מרכא – מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; מעטש, לא ממש; טפאא – טרפא – שני משמעות, רבוי ממשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור רבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק 1 – סדור שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיער, מוציא; תלישא-גדולה = תשיא – דרוש בפסוק ולפניו שיער, מוציא; פזר – דרוש מהפסוק ריעון לנישא אחר בהלכה;

שמות וארא ח,ו: וַיֹּאמֶר לְמַחֵר וַיֹּאמֶר פְּדָרְךָ לְמַעַן תִּדְעַע פִּירְאִין פְּהֵי אֱלֹהֵינוּ:

וַיֹּאמֶר לְמַחֵר – (סלוק) טפחא אתנח כטעמי (דב' וא' ו,ד) **שָׁמַע יִשְׂרָאֵל** התחזקות בקבלת עול מלכות שמים. פרעה בוחן האם משה הוא המארגן של מכת הצפרדעים לפי מערכת כוכבים, ומשה משיבו שהכל בהשגחה אלקית. **[אברבנאל שמות ז?]** והנה פרעה אמר זה למשה ולאחר עם היות שהמכה אהרן לבדו עשתה לפי שידע שמשה היה העיקר בדבר וכן היה כי משה השיבו (שמ' וא' ח,ה) **הַתְּפָאָר עֲלֵי לְמַתְיוֹ אֲעִתִיר לָךְ** כלומר כיון שאתה בא לנסות הדבר **הַתְּפָאָר עֲלֵי** לאיזה זמן תרצה שאעתיר שיסורו הצפרדעים וטראה שכפי כן יהיה ואמנם למה לא אמר פרעה מיד בשעה הזאת והאריך הדבר עד למחר כבר נתן הסבה בו ר' שמואל בן חפני שפרעה חשב שמכת הצפרדעים היתה מחוייבת בפאת המערכת השמימית ושמשה רבינו ידע מתוך אצטגנינותו שבשעה ההיא ישלם חיוב המכה ההיא וכדי להבחין בזה האריך ואמר (שמ' וא' ח,ה) **לְמַחֵר** ומשה השיבו **פְּדָרְךָ לְמַעַן תִּדְעַע פִּירְאִין פְּהֵי אֱלֹהֵינוּ** רוצה לומר שאין המערכה מחייבת אלא **ההשגחה האלהית** כי הדבר המחוייב מהמזל לא ישתנה ולא ימהר או יתאחר מפני תפלת שום אדם אבל הדברים המושגחים הם ביד השם לשנותם מטוב לרע או מרע אל טוב ולמהר בו אם או לאחורם בתפלת עבדי.

וַיֹּאמֶר פְּדָרְךָ לְמַעַן תִּדְעַע – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים (אתנח ... סלוק) כעין תפקיד היקש, היקש מעליית מכת צפרדעים והסרת מכת צפרדעים בהשגחה אלהית ולא ע"י מערכת כוכבים, כך גם ביציאת מצרים לא מערכת הכוכבים קובעת אלא ההשגחה האלהית, וגם היקש ליציאת המרכבה האלקית. והיקש מיציאת מצרים לגאולות העתידיות שאין בה שליטה למערכות הכוכבים.
בתמציתיות: פרעה חשב שכוכב שבתאי הוא מזל ישראל, וכאשר הוא נכנס לתחום מזל טלה שהוא נחשב ע"י המצרים למזלם אזי למצרים יש שליטה על ישראל. שבתאי נחשב גם לכה כליון ולכן פרעה ייחס לו שיפגע בישראל במדבר. ובליל מכת בכורות כביכול משתתפים כוכב צדק, שמיוחס לו החיים השלום וצדק וחמלה, שעה עד חצות הלילה וכוכב מאדים, שמיוחס לו הרג, בשעה שאחר חצות הלילה. הפרשנים חלוקים האם הקב"ה משדד – משנה או לא משנה מערכות הטבע והכוכבים, אבל נראה שמוסכם שמשגיח על עם ישראל שלא יושפע מכוחות השפיטה של הכוכבים.

[תורת המנחה פרשת צו / דרשה לט [המתחיל בעמוד 371]] כח ישראל ב"שבתאי" ומצרים ב"טלה" ובמכת בכורות נתבטל "טלה" ... ולעולם היה הקדוש ברוך הוא בעזרת ישראל מאז היו לו לעם, ורכב שמים להצילם ולהשמיד אויביהם. וכמו שמצינו ביציאת מצרים, כשבא משה אל פרעה היה בחדש [עמוד 373] אייר כד' **[שמות ח,ב]** **וַיִּפֹּץ הָעָם בְּכַל־אָרְצוֹ מִצְרַיִם לִקְשֹׁשׁ קֶשׁ לְתַבְנֵי:** בשעה שהתכן מצוי בשדה. ראה פרעה באיציגנינותו כי אין מעלת ישראל אלא במזל שבתאי כי הוא מזלם, וכח שבתאי היה מתגבר בהכנסו במזל טלה, וכיון שראה זה שמח וחזק את לבו מפני שהם עובדים לטלה, וכיון שאין כח שבתאי כי אם בטלה וטלה הוא אלהיהם הוא ימנע כח שבתאי, ואי אפשר לישראל לצאת מתחת ידם ולא מרשותם.

מה עשה הקדוש ברוך הוא כדי שלא לשנות סדרי מערכת הכוכבים ויהא עולם נוהג כמנהגו, ... (טט: יצא ב-) **(תה' סח,ח)** **רָכַב אֱלֹהִים רִבְתַּיִם אֶלְפֵי יַסְגָּן** (אלו 22000 המלאכים הנאים והמשובחים, פסוק מקבלת התורה הנדרש למכת בכורות וליציאות אחרות של המרכבה האלקית). בתוך מצרים ונהרוג כל הבכורות העובדים לטלה, כי העבודה לא היתה כשרה אלא בכורות, וכשנפסק ממנו העבודה לא יהיה משועבד להם ואז יגבר ישראל, היינו דכ' **(במ' מסעי ל,ג)** **וּמִצְרַיִם מִקְבָּרִים אֶת אֲשֶׁר הִפָּה הָ' פָּהֶם פְּלִבְקָרוֹ וּבְאֵלֵיהֶם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים:** עשה משפט וצדקה שלא ביטל כח המזל, וביטל מחשבתם במכת בכורות. הה"ד **(דב' וזח"ב ל,ג)** **רָכַב שָׁמַיִם בְּעֶזְרָךְ,** (טט: כמו ביציאת מצרים)

[תפארת ישראל - בועז מסכת פסחים פרק י] דידוע דכל מה שיאירע לו לאדם תלוי בג' דברים. במזל, בצדקתו, ובעשייתו. (טט:) והולך ומפרט, **(מזל)** ובמצרים היו כולם לריעותא, דמזלה (טט: מערכת הכוכבים מזל טלה שמצרים עבדו היה בעליה וכוכב שבתאי שמצרים יחסו לישראל היה בתחום מזל טלה ולכן כביכול מזיק לישראל), היא תעודה העליונה הנסתרה, [ועי' בפירושונו סוף קדושין] הי' גרוע מאד, בא וראה מה שאמר פרעה, **(שמ' בא' י,ז)** **רְאֵוּ נִי רָעָה נִגְדַּ פְּנִיכֶם:** וידוע מה שדרשו חז"ל על זה, שהכוכב שבתאי המורה על כליון והשבתה רעה חרב הרג ואבדון, הי' מכוון נגדם מטוהי חציו השנונים, ואם לא נתקיים כולו נתקיים קצתו, שבמדבר הזה נפלו פגריהם וימותו. ולא די בזה, אלא שמזל מצרים אז הי' לפי מחשבתם בגרם המעלות, שחשבו להם לפטראן מזל טלה [ולכן עבדוהו] והוא היה אז עולה. שבניסן בכל יום מזל טלה מתחיל לעלות [כר"ה י"א ב'], והקב"ה הפך כל המערכה, שמפלתם הגדולה אז היה בא בחצי החודש ממש בחצי ליל ט"ו, בשעה שחשבו שמזלם בתקפו וחזקתו, ולכן היו אצטגניני פרעה מציצין אם תהיה מכת בכורות בחצות או אחר חצות, [בכרות ד"ט א']. (טט: עשיית ישראל) ולהכי צוה הקדוש ברוך הוא לשחוט טלה הפסח, להורות שאין ממש במזל לכשירצה הארון הזה ית' לדלג על ההרים. (טט: צדקת ישראל) ואם משום צדקת ישראל גם הוא הי' משקל גרוע, ולא יכול להכריע כף המאזניים לטובתם. דכבגד עידים היה צדקתם, רעים וחטאים מגואלין בכל תועבות וכמש"ל.
 (טט: עשיית ישראל) ולכן נצטוו לאכול מצה שהיא דומה למעמדם אז, שאין לה טעם וריח, ולא תואר לחם ולא הדר לה. ואם משום כח ידם ומעשיהם, להשתדל בכחם לצאת, כבר היה מטה ידם ורד עד מאוד. ואדרבה יד מצרים היתה הלון ותעו על ישראל, כדכתיב וימררו את חייהם. והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו ית' לא חשש לכל הכרעות האלו, וגאלם בכח ידו החזקה וברצונו הפשוט, וינטלם וינשאם, וכדכתיב וכני ישראל יוצאים ביד רמה [והארכתי בזה בדרשותי].

[בני יששכר מאמרי חודש ניסן מאמר ד - טיול בפרדס, דרוש ב] על דרך הדרוש

בהקדים מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע וכו' שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה ...
 ושבו להתבונן עפ"י מה שכתב הבחיי בפסוק **(שמ' בא' יא,ד)** **כֹּה אָמַר ה' פְּחַצַּת הַלְלָלָה,** דהנה ליל יציאת מצרים היתה ליל חמישי כנודע [שבת פז ב], והנה אז שעה ששית שעה קודם חצות לילה היא שליטת מזל צדק המורה על החיים והשלום, ושעה שביעית היינו ראשונה אחר חצות הוא שליטת מזל מאדים המורה על הריגה ומיתה. ...

ונ"ל לפרש על פי פשוטו ... דהתגלות כבודו ית"ש במצרים היה קודם חצות במזל צדק והמכה התחילה במזל מאדים [אחר חצות, דהנה ידוע דמזל מאדים] הוא כח ס"מ [ע"ח שער נ' פ"ח] שר עשו [תנחומא פר' וישלח] ועמלק [המ"ן מזרעם בגימטריא מאדי"ם], ורצה הש"י להגיד לנו מראשית אחרית, **(שמ' בא' יב,מב)** **לֵיל שְׁמַרְיָם הוּא לָה' לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרְצוֹ מִצְרַיִם הוּא הַלְלָלָה הַזֶּה לָה' וכו"ה ליל שמורים הוא הלילה הזה ליי"י שְׁמַרְיָם לְכַלְבַּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדַרְהֵם:** כשעתיד לנקום נקמתנו מיד אדום ועמלק, על כן היתה המכה בשליטת מזל מאדים שהוא כח הסי"מ המקטרטג בכל הגליות, (טט: דווקא נגד המצרים ולא נגד ישראל)

על כן תיכף בגאולה ראשונה היתה הנקמה בזמן שליטתו, אך להיות שלא יאמרו המצריים שהמכה הוא בטבע שליטת המזל דמזל זה מאדים מורה על שפיכת דמים על כן היתה התגלות כבוד מלכותו יתברך כביכול במזל צדק, כביכול כאילו נעשה הכנה למיתת המצריים במזל צדק שהוא שופט בשפיטת המערכת לצדק ולחמלה ועכ"ז הש"י משדד המערכה כרצונו, והמקרא מסייענו, כ **כֹּה אָמַר**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אתחן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפאא = טרנא – שני משמעות, רבוי ממשע; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מ"ד מ"ה דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פא – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בחלוקה;

ה' פְּחַצַּת הַלְיָהּ (היינו סמוך לחצות במזל צדק) אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מְצָרִים: (ש"מ בא יא,ה) וּמַת כָּל-בְּכוֹרֶיךָ (הוא בחצות מזל מאדים), על כן אח"כ במעשה נאמר (ש"מ בא יב,כט) וַיִּהְיוּ בְּחַצֵי הַלְיָהּ וְהָ הִנֵּה כָּל-בְּכוֹרֶיךָ, לא נאמר ויעבור י"י והכה כל בכור, להיות באמת ההעברה היתה קודם חצות כביכול, והמכה בחצי הלילה ממש כענין שנאמר וַיִּהְיוּ בְּחַצֵי הַלְיָהּ וְהָ הִנֵּה, בחצי ולא כחצי כנ"ל (ויש לכויין גם דברי חז"ל לדרוש הלזה ויארין הענין בכאן)....

והנה לפי"ז היה בכאן ב' ענינים, אחד שהראה הקדוש ברוך הוא במכה הלזו שידוד המערכה והיפך שפיטת המזל והורה שאין מזל לישראל [שבת קנו א], והוראה ב' שכן עתיד לנקום נקמתינו מיד אדום בהעביר כח ס"מ ולהוציא בלעז מפיו, והוא הוראת מצות הסיבה בחירות המופלג בלילה הזה, אחת שבביל החירות הנתהווה בחצי הלילה הראשונה בהתגלות כבוד הש"י להשמיד עריצים והיה התגלות ההוא במזל צדק (המורה לצדקה ולחמלה) ועכ"ז נתגלה הש"י אז להעביר ממשלת זדון ולהכחידם בעבור עמו ישראל, הנה הורה הש"י בזה חירות לישראל מן המזל וזה בחינת ראשית הגאולה גאולת מצרים שהיתה סכרתם שהכל תלוי במזלות על כן היו עובדין לבכור המזלות מול טלה [שמו"ר ט"ז ג], והשנית שבביל החירות שבישרנו יוצרנו בראשית הגאולות אחרית הגאולות, היינו החירות האחרון שיהיה לחירות עולם בגוף ונפש חירות משעבוד מלכיות ומקליפות וממלאך המות כאשר יתבטל כח ס"מ.

שמות וארא ח,ית: והפליתי ביום ההוא את-ארץ גֹּשֶן אֲשֶׁר עָמִי עַמְדָּה עָלֶיהָ לְבַלְתִּי הַיּוֹת־שָׁם עָרֵב לְמַעַן תִּלְעַ עַי אֲנִי ה' בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:

הסבר והפליתי – תרסא, באופנים אהדים. דרך (א) והפליתי – תרסא בתפקיד שיעור קביעת חזקה אחרי שלוש פעמים, (דבר מלכות וארא התשע"ז, ע' צא, ע"פ ליקוטי שיחות כרך יא ע' 45] האם היו ג' המכות גם בארץ גושן? נחלקו הראשונים באם גם ג' המכות הראשונות לא היו בארץ גושן אף שלא נאמרה בהם בפרוש "והפליתי וגו'". ראב"ע כתב (זכר, כט) "מכת דם והצפרדעים והכנים היתה כוללת המצריים והעבריים" אך בשו"ת הרדב"ז (ח"א סי' תתיג) חלק עליו והקשה ד"אם המכה היתה גם לישראל מה ראייה יש בה לפרעה שישלח את ישראל" (וכן הוא לדעת הרבה ראשונים הובאו בתו"ש וארא ז"י, ח"ג). והנה מזה שרש"י בפרושו על התורה לא כתב בלום, משמע שלדעתו היו הדברים כפי שנראה ממשוטים של כתובים, שרק מכת ערוב שבה נאמר "והפליתי וגו'" לא היתה בארץ גושן, מה שאין כן ג' המכות הראשונות היו גם בארץ גושן. וצריך באור אמאי לא חש רש"י לקושיית הרדב"ז? ויש לומר, שלפי פשוטם של כתובים, הוצרכו ג' מכות הראשונות להיות בארץ גושן, כדי לפעול פעולתם. ב' מכות הראשונות קשורות ליאור, היתה הכוונה שעל ידע פרעה "כי אני ה' ש"הלקה את יראתם" (וארא זכ, רש"י כח). ואם לא היה הקב"ה מכה חלק היאור אשר בארץ גושן, היה פרעה חושב שחלק העבודה-זרה שנמצא בגושן אין ב"יכולת השם" לשלוט עליו ח"ו, וכוונת הקב"ה שידע פרעה "כי אני ה' לא היתה מתמלאת.

ועל דרך זה במכת כינים, מכיוון שהכוונה היתה להראות שהמכה מגיעה מהקב"ה – (שאמרו החרטומים) "אצבע אלקים היא" (וארא ח,טו), היתה המכה צריכה להיות בכל ארץ מצרים, כי אם היתה רק על חלק מסוים, היו החרטומים חושבים, דאף שלא יכלו הם להעלות הכנים כלל, אך מזה שמשה ואהרן היו יכולים להעלותם רק על חלק מסוים (ממצרים), הרי זה ראייה שגם הם מוגבלים, ואין זה "אצבע אלקים". לכן היה נצרך שג' מכות ראשונות יהיו גם בארץ גושן, אבל אחרי שכבר הראה הקב"ה ש"מאת ה' היתה זאת" הרי מכאן ואילך הנה והפליתי ביום ההוא את-ארץ גֹּשֶן אֲשֶׁר עָמִי עַמְדָּה עָלֶיהָ לְבַלְתִּי הַיּוֹת־שָׁם עָרֵב, ולא היו המכות במקום מושבם של בני ישראל.

והפליתי – תרסא בתפקיד שיעור קביעת חזקה אחרי שלוש פעמים, כאן שהמכות בהשגחת ה', וכמו שבמכה הרביעית כבר לא היה צורך להדגיש כי היא מה', כך בדברים אחרים שהם קרו שלוש פעמים בנסיבות דומות, קובעים חזקה שכאשר הם קורים זה מאותה סיבה כמו שקרו שלוש הפעמים הראשונות. וזה לימוד שיכל לפתור הרבה מחלוקות בגמרא.

הסבר והפליתי – תרסא, באופנים אהדים. דרך (ב) והפליתי – תרסא, בתפקיד מחיצת הגנה על כל אחד מישראל באשר הוא נמצא, ראה להלן (התורה"מ), ודבר זה נלמד מתבנית הרישא של הפסוק שהוא כעין כלל ופרט וכלל. כאשר מלת והפליתי היא כעין פרט קדמאה של הכלל ופרט וכלל והוא מתברר בכלל ופרט וכלל.

ביום ההוא – קדמא ואולא, מרמז ללמוד הכתוב בכעין כלל ופרט וכלל, את-ארץ גֹּשֶן – כלל, אֲשֶׁר עָמִי עַמְדָּה עָלֶיהָ – כעין פרט, מהפך פשטא מונח-זקף-קטן, זקף-קטן מורה ללמוד שני לימודים אשר לפחות אחד מהם יוצא מפשט הכתוב, והוא מתבאר ומתרבה בכתוב לְבַלְתִּי הַיּוֹת־שָׁם עָרֵב – כעין כלל סוגר המרבה כל מקום שישראל נמצא אין ערוב פוגע בו.

כפי' [התורה"מ – המלב"ם] (ש"מ וא ת,ט) וְשַׁמְתִּי פָּרְתָה. פי' הרמב"ן שגם אם יהיה איש מישראל בארץ מצרים ששם יהיה הערוב לא יזיק את איש ישראל, ותפס לשון פדות, לומר שהחיה שתרצה להשחית איש מישראל תשחית איש מצרי תחתיו, והמצרי יפדה את ישראל מידה, וכמ"ש במדרש מלמד שהיו ישראל ראויים ללקות בזאת המכה ונתן הקדוש ברוך הוא את המצריים פדיונם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֲתָנָה, סְלוּקָה – סוף-הפסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנָה – רבוי; מִדְּקָה פִּשְׁטָא – מוציא ממשט; מִרְכָּא = מִרְכָּא, רְבוּיָא – דְּרָגָא – מִצְרָה; תְּבִיר – מחלק, מַעֲשֵׂה, לֹא מַמְשׁ; טַפְסָא = טַרְקָא – שְׂנִי
משמעות, רבוי ממשט; מִרְכָּא טַפְסָא – קב' שעשויה לגדול, תור רבות, מכל מקום; דְּרָגָא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְסָא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מִקְף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זְרָקָא סְגִיל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זְקָה-קָטָן – 2; זְקָה-גָדוֹל – 3;
רְבִיעַ – 4; ... זְקָה-קָטָן ... זְקָה-קָטָן בחצי פסוק – הִקְשָׁה; השלישית: (קִדְמָא – סדר קדימות; אֹרְלָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשִׁי – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאֹרְלָא – מלמד) דְּרוּשׁ בִּפְסוּק בְּכַעֲנִן חֲלֵק מִ"ג מִדּוֹת דִּר' יִשְׁמַעְלָא; תְּלִישָׁא-קָטָנָה = תְּרַסָּא –
דרוש בפסוק שער, מְחִיצָה, תְּלִישָׁא-גְדוֹלָה = תְּלִישָׁא – דְּרוּשׁ בִּפְסוּק וּלְפָנָיו שְׁעוֹר, מְחִיצָה; פִּרְז – דְּרוּשׁ מִהַפְסוּק רַעֲיוֹן לְנוֹשָׂא אַחַר בְּהִלְכָה;

לְאִמְרָה – סְלוּקָה, מַגְבִּיל לֹא אִמְרָה, הֵינְנו אִמְרָה גְמוּרָה וּבְרוּרָה,

שמות וארא ו,ב: וַיִּקַּח עִמָּרְם אֶת-יֹכְבֵד דָּדְתָל לֹוּ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לֹוּ אֶת-אַהֲרֹן וְאֶת-מִשָּׁה וַשְׁנֵי חַיֵּי עִמָּרְם שָׁבַע וּשְׁלֹשִׁים וּמָאתַיִם שָׁנָה: אֶת-יֹכְבֵד – אפשר כי מלת "את" בתפקיד רבוי שמות כי שמה גם (שמות א,טו) שְׁפָרָה שאפשר כי זקף-קטן במלת שפרה מלמד על שני שמות.

(שמות א,טו) וַיִּאמְרָ מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִינֵי־הָעֵבְרִית אֲשֶׁר שָׁם הֵאָחַז שְׁפָרָה וַשֵּׁם הַשְּׂנִית פּוֹנָה:
(במדבר פינחס כ,ט) וַשֵּׁם אִשְׁתֵּי עִמָּרְם יֹכְבֵד בַּת-לֹוּי אֲשֶׁר יִלְדָה אֹתָהּ לְלֹוּי בְּמִצְרַיִם וַתֵּלֶד לְעִמָּרְם אֶת-אַהֲרֹן וְאֶת-מִשָּׁה וְאֵת מְרִים אֲחֵתָם:
רש"י (נט) אֲשֶׁר יִלְדָה אֹתָהּ לְלֹוּי בְּמִצְרַיִם – לידתה במצרים ואין הורתה במצרים (ראה סוטה יב,א): כשנכנסו לתוך החומה ילדתה;
והיא השלימה מנין שבעים, שהרי בפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשע (ראה בר' מו,כו-כז).

ראב"ע והזכיר שם יוכבד בעבור כבוד בניה,
רמב"ן (נט) וטעם אשר ילדה אתה ללוי במצרים – על דרך הפשט: לפי שכל בני יעקב עם כל בניהם ובנותיהם ירדו למצרים, ואין בהם מי שהוליד שם אחרי כן, זולתי לוי, שהוליד אם הבנים שמחה (ע"פ תה' קיג,ט), כי איחר השם לידתה כי לא הגיע הקץ, כאשר פירשתי כבר (בר' מו,טו).

ש"ת שיח יצחק סימן תלה ואודות מה שביקש ממני לציין לו מקור למ"ש 'התוס' עה"ת פ' פנחס [ד"ה אשר ילדה] דשם אשת לוי אֲתָהּ היתה נקראת ובתרגום כתב יתה, ומרש"י אין הכרע, עכ"ד.

אֶת-יֹכְבֵד – אפשר כי שמה על רב-כבודה כי משלימה מנין באי מצרים לשבעים. הורתה בכנען ולידתה בין החומות וזה עשוי להיחשב מחוץ למצרים כלהלן. אֶת-יֹכְבֵד – מקף כרב-מצב של מקום שער כניסה מקורה בין החומות תלוי האם נקרא חוץ או פנים. בשער פתוח הוא נחשב כלפנים בשער סגור הוא נחשב כחוץ אע"פ שהו רשות היחיד. ולרבי יצחק מדובר בשער שאינו מקורה שיחשב כחוץ. וזה מקור אפשרי להיכן שייך מקום בין החומות בהלכות שונות. העיון הבא מברר מהו בין החומות.

במדבר רבה (וינא) פרשת נשא פרשה יד ... שנו רבותינו שהיו אוכלים במקדש קדשים קלים תוך החומה לפנים מחומת ירושלים תוספות מסכת שבת ט,א אף על גב דלית ליה לחי כו' – פרש"י דס"ד דמיירי באסקופת מבוי שהכשירו בלחי ולא נהירא מדקאמר בסמוך לעולם באסקופת בית אלא נראה דמיירי בכל אסקופה בין דמבוי בין דבית בין דחצר ונקט אף על גב דלית ליה לחי משום מבוי דבית וחצר אינו ניתר בלחי וקורה אלא בפסים א"י נקט לחי משום דבית וחצר נמי ניתרין בלחי מכאן ולחי ומיירי דקיימא אסקופה כנגד עובי החומה דהיינו בין לחיים שהוא תוך הפתח והדלת עומדת אצל עובי החומה של צד פנים ולהכי פתח פתוח כלפנים שאותו עובי רה"י גמורה היא שיש לה ג' מחיצות ב' מחיצות מעובי החומה ושלישית לצד פנים אף על פי שמצד רביעית הוא פרוץ במלואו אפי"ה כיון שהפתח פתוח בטל אותו עובי למה שבפנים שיש לו ד' מחיצות פתח נעול כלחוץ דכיון שהוא נעול אינו בטל למה שבפנים והוי כנפרץ במלואו למקום האסור ולא דוקא כלחוץ דהא רה"י גמורה היא מדאורייתא כיון שיש לה ג' מחיצות ואסור לטלטל משם ולחוץ אלא קרי כלחוץ לפי שאינה כלפנים ואסור לטלטל מבפנים לעובי הפתח דרך נקב אם יש בדלת א"י נישב כלחוץ כגון שפתחו לכרמלית אבל באסקופה כולה ברה"י חוץ לעובי החומה ליכא לאוקמא דאי לאו גבוה ג' אפילו פתח פתוח הויא כלחוץ דהוי רה"י ואי גבוה ג' ורחבה ד' כרמלית היא ולא הויא כלחוץ ולא כלפנים ואם אינה רחבה ד' מקום פטור הוא ולעולם הוא כלפנים וא"כ לעולם הוא כלפנים וא"כ כיון דמיירי באסקופת בית א"כ מאי פריך אף על גב דלית ליה לחי והא אסקופת בית מסתמא מקורה הוא ואית לן למימר פי תקרה יורד וסותם ואורי"ד ע"כ באינו מקורה איירי (טט) – להיקרא חוץ) דבמקורה אפילו פתח נעול נמי כלפנים.

שער ניקנור במקדש היה מיוחד שאע"פ שהוא פתוח בין החומות נחשב כחוץ לעזרה ושם יכולים לעמוד מחוסרי כפרה לצורך כפרתן. ראה ויקרא פרשות תזריע מצורע.

לגבי תיאורה כ- יֹכְבֵד דָּדְתָל – מהפך פשטא, להוציא מאחות אביו קהת מאב ואם ולהותירה כאחות אביו מאב בלבד. אפשר שכמו ש"אחי האב" סתם זה רק אח מאב, כך אחות האב מן האב היא אחות סתם ודודה סתם. וכן דודה אשת אח האב מן האב, ואין אשת אח האב מן האם נקראת דודה. לכן אפשר שיוכבד כאחות קהת רק מן האב קודם למתן תורה לא היתה אסורה לעמרם.

(ויקרא אח"מ יח,יב,ג) [יב] עֲרַנְתָּ אֲחֹת-אֲבִיךָ לֹא תִגְלַהּ שְׂאֵר אֲבִיךָ הוּא: ס [יג] עֲרַנְתָּ אֲחֹת-אֲמִיךָ לֹא תִגְלַהּ כִּי-שְׂאֵר אֲמִיךָ הוּא: ס
רלב"ג (יב) ערות אחות אביך – באר שאחות האב ואחות האם הם גם כן אסורות משום ערוה, כי הם שאר אב או אם. (יד) ערות אחי אביך לא תגלה – רוצה לומר: למשכב זכור; ויחייב עליה משום משכב זכור ומשום ערות אחי האב. אל אשתו לא תקרוב דהתן היא – רוצה לומר, שלא יקרוב אליה לגלות ערוה. והוא מבואר מצד הוראת הגר, שלא יקרא 'אחי האב' סתם, אלא כשהיה אחיו מן האב, לא כשהיה אחיו מן האם ולא מן האב. וכבר יתבאר עוד בפרשת יבמה (דב' כה,ה-ה) ועוד, כי מפני שמנע אחות אב ואחות אם (ראה לעיל, יב-יג), אם ימנע אחי אב ולא אחי אם, הנה יראה שלא מנע אלא מי שהוא אחי האב מן האב, לא מי שהוא אחי האב מן האם. ועוד, שהוא מבואר שלא תקרא 'דודתו' אשת אחי האב מן האם.

סדר הדורות אלף השלישי ... ויקח לוי את עדינה בת יובב בן יקטן ... ותלד ללוי את גרשון קהת מררי. ובמקום אחר כתוב ... קהת נולד ב"א רל"ה או רל"ו או רל"ח (וגרסה אחרת ב"א שס"ח או שס"ט ולא נראה נכון) והיה בן ב' שנים בבואו למצרים. יוכבד בת לוי נולדה בין החומות כשירדו למצרים מאשה בשם אֲתָה (ב"ב ק"כ) (בשנת ב"א שס"ח, ולא נראה כי משה נולד ב"א שס"ח כאשר יוכבד היתה בת ק"ל שנה) לכן נולדה ב-ב"א רל"ח).

אֶת-יֹכְבֵד דָּדְתָל לֹוּ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לֹוּ - ... זקף-קטן ... זקף-קטן, כעין דבר החוזר וקורה, שגרשה אחרי לידת אהרן חזר ולקחה ונולד משה.

[דבר מלכות התשע"ו, נקודות משיחות קודש, ליקוטי שיחות ו' ע' 44] (שמ' וארא ו,ב) וַיִּקַּח עִמָּרְם אֶת-יֹכְבֵד דָּדְתָל לֹוּ לְאִשָּׁה הפסוק מדגיש את מעלתו של משה שנולד מיחוד נעלה ביותר. דהנה מבואר בחסידות שאסורי עריות מורים על יחודים נעלים ביותר (כיחוד זעיר אנפין ומלכות, הנקראים אח ואחות) ולכן נאסרו, כי אורות נעלים אלו בעולם עלול לגרום נזק, וכדוגמת המביט בשמש ללא מגן (והאיסור הוא לכולם לשוה, (במ' שלח טו,כט) תִּנְרָה אֲחֵת יִתְנָה לְכֶם). אך לפני מתן תורה, לפני שנאסרו יחודים אלו, אין בהם פגם למי שמוסגל לקבל אורות נעלים אלו; ואדרבה, זוהי מעלה עבורו.

במדבר שלח טו,כט: הָאֲנֹרָח בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹאֹר הִנֵּךְ בְּתוֹכָם תִּנְרָה אֲחֵת יִתְנָה לְכֶם לְעֵשָׂה בְּשַׁגְגָה:
ראה שמות ב,ד: וַתִּתְנֶבֶץ אֲחֵתִי